

UNIVERZITA KARLOVA
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Přínos Schweitzerových myšlenek v humanitární a rozvojové pomoci

Lenka Kowalová

Katedra filosofie a teologie
Vedoucí práce: Mgr. Zdenko Širka, Th.D.
Studijní program: B7508 Sociální práce
Studijní obor: 6141R030 Pastorační a sociální práce

Praha 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Přínos Schweitzerových myšlenek v humanitární a rozvojové pomoci napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti ke studijním účelům.

V Praze, dne 12. 6. 2019

.....

Lenka Kowalová

Bibliografická citace

KOWALOVÁ, Lenka. *Přínos Schweitzerových myšlenek v humanitární a rozvojové pomoci*. Bakalářská práce [rukopis]. Vedoucí práce Mgr. Zdenko Širka, Th.D. Praha: ETF UK, 2019.

Anotace

Název této bakalářské práce zní „Přínos Schweitzerových myšlenek v humanitární a rozvojové pomoci“. Hlavním cílem práce je představit přínos Schweitzerových myšlenek, které jsou podnětné pro oblast humanitární a rozvojová pomoc. Konkrétní příklady pomoci v Etiopii, kterou dnes poskytují humanitární organizace, ukazují praktický dopad Schweitzerových myšlenek.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole je vylíčen život a dílo Alberta Schweitzera. Ve druhé kapitole se pozornost vztahuje k jeho etickému konceptu úcta k životu. Následující kapitola s názvem Humanitární a rozvojová pomoc v Etiopii je rozdělena do tří menších kapitol. V první jsou definovány pojmy humanitární a rozvojová pomoc. Druhá popisuje zemi Etiopie s jejími životními podmínkami. Na tuto kapitolu navazuje poslední část, která představuje humanitární organizace působící v Etiopii a jejich práci. Tou největší je Člověk v tísni, další organizace jsou dvě organizace s duchovním přesahem. Hledisko duchovního přesahu jsem zvolila proto, že Albert Schweitzer byl křesťan a toto vyznání ovlivňovalo jeho rozhodování, čemu se bude věnovat a co bude konat. Jedná se o Nadační fond Nehemia a zapsaný spolek Exodus. Závěrečná, čtvrtá kapitola formuluje přínos Schweitzerových myšlenek v humanitární a rozvojové pomoci prezentované na příkladech pomoci v Etiopii.

Klíčová slova

Albert Schweitzer, etika, úcta k životu, humanitární pomoc, rozvojová pomoc, Etiopie, Člověk v tísni

Summary

The title of this thesis is “The Contribution of Schweitzer’s Thoughts in Humanitarian and Development Aid”. The main aim of the thesis is to present the contribution of Schweitzer’s ideas that are valuable for the area of humanitarian and development aid. The concrete examples of aid in Ethiopia provided by humanitarian organizations today show the practical impact of Schweitzer’s ideas.

The thesis is divided into four chapters. The first chapter describes a life and work of Albert Schweitzer. In the second chapter, attention is drawn to his ethical concept of reverence for life. The following chapter entitled Humanitarian and Development Aid in Ethiopia is divided into three smaller chapters. In the first one, the terms of humanitarian and development aid are defined. In the second one, the country of Ethiopia is described and its living conditions. This chapter is followed by the last section which presents the humanitarian organizations operating in Ethiopia and their work there. The biggest organization is People in Need, the next two are organizations with spiritual impact, the Endowment Fund Nehemia and the Exodus Association. I have chosen the aspect of spiritual impact because Albert Schweitzer was a Christian and his belief influenced his decision-making and work throughout his life. The final, fourth chapter formulates the contribution of Schweitzer’s ideas in humanitarian and development aid presented on examples of current aid in Ethiopia.

Keywords

Albert Schweitzer, ethics, reverence for life, humanitarian aid, development cooperation, Ethiopia, People in Need

Poděkování

Obrovské poděkování patří především Bohu, který mi v mém úsilí neustále pomáhal a dodával sílu. Rovněž bych chtěla poděkovat Mgr. Zdenku Širkovi, Th.D. za odborné vedení práce a trpělivost. Dále bych ráda poděkovala své kamarádce Vendy Pavláčkové, která následuje odkaz Alberta Schweitzera prostřednictvím svých činů a zanechává po sobě viditelné stopy lásky.

Obsah

Úvod.....	9
1. Život a dílo Alberta Schweitzera.....	11
1.1 Studium.....	15
1.2 Služba v Africe	17
1.3 Období první světové války.....	19
1.4 Období druhé světové války	21
1.5 Dílo Alberta Schweitzera.....	22
2. Etický koncept úcty k životu	26
2.1 Ve vztahu k lidem	28
2.2 Ve vztahu ke zvířatům a rostlinám	30
2.3 Důležitost mírového jednání.....	32
3. Humanitární a rozvojová pomoc v Etiopii	34
3.1 Humanitární pomoc	34
3.2 Rozvojová spolupráce.....	35
3.3 Etiopie.....	36
3.4 Humanitární organizace Člověk v tísni	38
3.5 Vybrané organizace s duchovním přesahem působící v Etiopii.....	42
4. Přínos Schweitzerových myšlenek v oblasti humanitární a rozvojové pomoci na konkrétních příkladech pomoci v Etiopii	47
Závěr.....	53
Seznam literatury.....	56

Úvod

Tato bakalářská práce pojednává o přínosu myšlenek Alberta Schweitzera v humanitární a rozvojové pomoci. Tyto myšlenky zahrnují i etický koncept úcty k životu.

Albert Schweitzer svým životem, myšlením i dílem ovlivnil mnoho lidí. Někteří dokonce odjeli do Afriky a našli svoji cestu v pomoci domorodcům stejně jako Schweitzer. Lidé po celém světě znají Alberta Schweitzera a jeho působení v Lambaréné v Gabonu. Jsem přesvědčená, že jeho myšlenky jsou pro člověka velmi přínosné, především pro každého, kdo se soustředí na pomoc svému bližnímu, pro dobrovolníky a misionáře. Prostřednictvím této práce bych chtěla oživit Schweitzerův praktický odkaz.

Cílem práce je představit přínos Schweitzerových myšlenek, které jsou podnětné pro oblast humanitární a rozvojová pomoc. Konkrétní příklady pomoci v Etiopii, kterou dnes poskytují humanitární organizace, ukazují praktický dopad Schweitzerových myšlenek. Jako metodu jsem zvolila získání informací prostřednictvím odborné literatury.

Vycházím z autorských knih Alberta Schweitzera a zároveň z další literatury, která pojednává o jeho životě, zkušenostech, vzpomínkách a myšlenkách. Ty uvádí ve svých knihách Balcar, Berman, Kalfus, a Wondrák. Zařazuji také jednu z nejnovějších publikací z roku 2015 od Nils Ole Oermanna.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole je vylíčen život a dílo Alberta Schweitzera. Ve druhé kapitole se pozornost vztahuje k jeho etickému konceptu úcta k životu, který jsem dále rozdělila na menší podkapitoly, jež se vztahují k lidem, ke zvířatům a rostlinám. V poslední řadě zdůrazňuje důležitost mírového jednání ve společnosti. Následující kapitola s názvem Humanitární a rozvojová pomoc v Etiopii je rozdělena do tří menších kapitol.

V první jsou definovány pojmy humanitární a rozvojová pomoc. Druhá popisuje zemi Etiopie s jejími životními podmínkami.

Následující část třetí kapitoly představuje humanitární organizace působící v Etiopii, jejich projekty a jejich práci. Největší českou organizací v Etiopii je Člověk v tísni, které je věnována většina prostoru. Popisují jejich humanitární i rozvojovou pomoc, rozvojová je rozdělena na jednotlivé oblasti, jako je sociální inkluze a zdravotnictví, vzdělávání a praktické dovednosti, obživa a zajištění potravy, voda a hygiena, životní prostředí a místní rozvoj.

Další dvě popisované organizace jsou organizace s duchovním přesahem. Hledisko duchovního přesahu jsem zvolila proto, že Albert Schweitzer byl křesťan a toto vyznání ovlivňovalo jeho rozhodování, čemu se bude věnovat a co bude konat. Jedná se o Nadační fond Nehemia a zapsaný spolek Exodus. Poslední kapitola nese stejný název jako celá práce a formulují zde přínos Schweitzerových myšlenek v humanitární a rozvojové pomoci na příkladech pomoci v Etiopii.

1. Život a dílo Alberta Schweitzera

V této kapitole se zaměřím na život a dílo Alberta Schweitzera. Mojí snahou je zachytit důležité momenty, které měly vliv na jeho život.

Osobnost Alberta Schweitzera lze podstatně lépe pochopit tehdy, když si člověk propojí jeho rodinné poměry s prostředím, kde vyrůstal. Schweitzer se narodil roku 1875 v Kaysersbergu, což je město v Horním Alsasku. O oblast Alsaska usilovalo jak Německo, tak Francie.¹ Díky tomu hovořil oběma jazyky, ale za svůj mateřský jazyk považoval němčinu.² Jeho otec Louise Schweitzer byl luterský farář a matka Adéla, rozená Schillingerová, pocházela z farářské rodiny. Kvůli převzetí fary se celá rodina přestěhovala do Günsbachu, kde potom Schweitzer nastoupil do obecné školy.³

Díky tomu, že Schweitzer pocházel z farářské rodiny, byl často nelichotivě označován svými spolužáky za „panského hošíka“. Jeho spolužáci mu vyčítali, že se má oproti nim mnohem lépe, což se mladému Schweitzerovi vůbec nezamlouvalo a snažil se od svých vrstevníků příliš neodlišovat.⁴

Ve snaze nevyčínat ze sousedské party se Schweitzer přidával k pošťuchování a narážkám na židovského obchodníka jménem Mojše. Jednou však tohle dění pozoroval a všiml si, že Mojše je schopen snášet toto příkoří v tichosti a s úsměvem na tváři. Tento silný okamžik Schweitzera odzbrojil natolik, že přehodnotil své chování k němu a začal si ho vážit.⁵ Díky této zkušenosti došel k závěru: „Nesmím slepě napodobovat ostatní jenom proto, abych jim připadal hodný. Veřejné mínění bude i mým míněním jedině v tom

¹ Pozn.: Od r. 1648 bylo Alsasko součástí Francie. Po francouzsko-německé válce (1870/1871) patřilo Alsasko Německé říši a po první světové válce bylo opět součástí Francie.

² SCHWEITZER, Albert, Kurt. BERGEL a Alice R. BERGEL. *Memoirs of childhood and youth*, s. 3.

³ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*, s. 11–13.

⁴ KALFUS, Radim. *Velký doktor: vzpomínky na dr. Alberta Schweitzera a na Lambaréné*, s. 16.

⁵ SCHWEITZER, Albert, Kurt. BERGEL a Alice R. BERGEL. *Memoirs of childhood and youth*, s. 13–14.

případě, bude-li odpovídat mému vnitřnímu přesvědčení. Strach z cizího posměchu musím překonat.“⁶

Během jeho dětství se stala jedna neobvyklá situace, která zásadním způsobem změnila Schweitzerovo myšlení a následně i chování. V okamžiku, kdy chtěl Schweitzer vystřelit prakem po předem vyhlédnutých ptácích společně se svým kamarádem, ozvaly se zvony na kostele a tento zvuk mu symbolizoval přikázání „nezabiješ“. Okamžitě odhodil prak a běžel domů. Zvuk zvonů mu tento silný zážitek připomínal, tvrdí Oermann. Zde je možné vidět počátky uvažování nad principem úcty k životu.⁷

Schweitzer pocházel z hudební rodiny, takže není překvapivé, že se už od 5 let učil hrát na klavír a později na varhany. V mládí rozvíjel jeho hudební nadání nejprve Eugen Münch a později uznávaný pařížský varhaník Charles-Marie Widor. Tito učitelé hudby v mladíkovi vzbudili zájem o Johanna Sebastiana Bacha jak z hudebního, tak duchovního rozměru.⁸ „Hudba, a v první řadě Bach, skutečně byla hluboce zodpovědná za mé vlastní náboženské cítění, nebo s ním byla úzce spjatá, a možná že dokonce ovlivnila i mé úvahy o úctě k životu.“⁹ Tato Schweitzerova slova zachycuje Bermann ve své knize.

Bachovo umění Schweitzera oslovilo natolik, že se rozhodl o něm napsat knihu nejprve ve francouzštině. Po jejím velkém úspěchu ji sepsal i německy. Do němčiny ji nepřekládal, ale zpracoval novou a co se týče rozsahu delší verzi.¹⁰ Schweitzer se nezabýval podrobně jeho životopisem, ale více se soustředil na jeho tvorbu, která v něm zanechala básnickou a obrazovou stopu. Díla rozdělil především podle žánrů na orchestrální, komorní, varhanní

⁶ PETRICKIJ, Willi Aleksandrovič. *Světlo v pralesi: život a dílo Alberta Schweitzera: pro čtenáře od 12 let*, s. 15–16.

⁷ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*, s. 14–15.

⁸ WONDŘÁK, Eduard. *Albert Schweitzer a Lambaréné*, s. 14.

⁹ BERMAN, Edgar. *Se Schweitzerem v Africe*, s. 167.

¹⁰ KALFUS, Radim. *Velký doktor: vzpomínky na dr. Alberta Schweitzera a na Lambaréné*, s. 28.

a klavírní tvorbu a postupně se vyjadřoval k jeho jednotlivým písním.¹¹ V Bachových tónech nacházel symboly, ve kterých viděl souvislosti s posvátnem, proto pro něj byla Bachova hudba zajímavá nejen pro uměleckou hodnotu, ale i pro tu duchovní. Schweitzer se o Bacha díky tomu zajímal i jako o osobnost a studoval jeho život.

V hudební oblasti Schweitzer ještě napsal studii pojednávající o stavbě varhan, kde vyzdvihuje opomíjenou krásu zvuku tohoto starého nástroje.¹² Schweitzer byl velkým příznivcem starých varhan, protože měly kvalitnější zvuk díky píšťalám, které byly zhotovené z dobrého dřeva, na které tehdejší stavitelé varhan přísně dohlíželi.¹³ „V Africe zachraňuje staré černochoy, v Evropě staré varhany.“ Přípomínky tohoto druhu Schweitzer slýchal od svých známých poměrně často.¹⁴

Díky pomoci své vzdálenější rodiny mohl Schweitzer pokračovat ve studiu na gymnáziu v Mylhúzách. Strýc ho podporoval jak finančně, tak hmotně, mohl u něj po celou dobu studia bydlet. Nejvíce ho na gymnáziu ovlivnil profesor Dr. Wehmann, zejména svou poctivostí. „Naučil mě pořádně studovat a dodal mi trochu sebedůvěry. Ale především na mě působil tento učitel tím, že jsem hned v prvních dnech jeho vyučování vycítil, jak je sám na každou hodinu co nejpečlivěji připraven. Stal se mi vzorem v plnění povinností.“ I po tom, co Schweitzer absolvoval gymnázium, zůstali oba ve spojení a navštěvovali se. Jejich přátelský vztah byl ukončen až nečekaným úmrtím Dr. Wehmann, což Schweitzera velice zasáhlo.¹⁵

Je zajímavé, že během školních let se v něm probudil zájem o Afriku, a to dost netypickým způsobem. Ve městě Colmaru, kde žila část jeho rodiny, měl

¹¹ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*, s. 66–67.

¹² KALFUS, Radim. *Velký doktor: vzpomínky na dr. Alberta Schweitzera a na Lambaréné*, s. 28–29.

¹³ SCHWEITZER, Albert. *Z mého života a díla*, s. 67–68.

¹⁴ Tamtéž, s. 74.

¹⁵ Tamtéž, s. 10.

příležitost vidět pomník, jež zobrazoval sochu černochoa se zarmouceným a zároveň zamyšleným výrazem ve tváři. Schweitzerova slova to vystihují následovně: „Jeho tvář ke mně promlouvala o bídě černého kontinentu.“¹⁶

Samotný zájem o Afriku se prohluboval i díky tomu, že si uvědomoval, jak šťastný život prožil a jak moc mu bylo dáno bez jeho přičinění. Byl si vědom toho, že bez podpory rodiny by nemohl vystudovat. Bez svého dobrého zdraví by nezvládl studium tolika oborů. Měl hlubokou touhu kus svého štěstí dát lidem, kteří takové štěstí neměli. Řekl: „Štěstí je to jediné, co se zdvojnásobuje, když to sdílíme.“¹⁷ Učinil rozhodnutí, že se do třiceti let bude věnovat studiu vědních disciplín a potom svůj život obětuje pro službu druhým.¹⁸

Co se týče osobnosti Alberta Schweitzera, jevil se jako introvertně založený člověk. Uměl dobře klást otázky, měl cit pro kladení otázek nejen v etickém oboru. Na druhou stranu se v něm objevovala vznětlivost, která se nejčastěji projevovala zvýšením hlasu či rvačkou. Celoživotně měl snahu s touto svou slabostí bojovat.¹⁹

O svém životní nastavení Schweitzer mluví takto: „Na otázku, jsem-li pesimista či optimista odpovídám, že mé poznání je pesimistické a má vůle a naděje optimistická. Jsem pesimistou v tom smyslu, že si nijak neusnadňuji prožívání všeho, co je pro naše chápání ve světovém dění nesmyslné. Jen zřídka ve svém životě jsem měl opravdovou radost. Vždy jsem spoluprožíval bolest, kterou jsem kolem sebe viděl, nejen bolest lidskou, nýbrž i ostatního stvoření.

(...) I když mě problém bídy ve světě tak zaměstnával, nezůstal jsem u pouhého reptání, ale držel se vždy myšlenky, že každému z nás je uloženo, aby trochu té bídy odstranil. (...) Uvědomuji si v celém dosahu duševní

¹⁶ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*, s. 24.

¹⁷ Tamtéž, s. 26.

¹⁸ SCHWEITZER, Albert. *Z mého života a díla*, s. 79.

¹⁹ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*, s. 18.

a hmotnou bídu, které se dnešní lidstvo vydává tím, že se zřeklo svých ideálů. Přesto zůstávám optimistou. Jako nezničitelnou dětskou víru jsem si zachoval víru v pravdu. Věřím, že duch vycházející z pravdy je mocnější než síla poměrů. Podle mého názoru nemá lidstvo jiného osudu než ten, který si svým smýšlením samo připraví. Proto se nedomnívám, že musí cestou zkázy dojít až do konce. Jestliže se najdou lidé, kteří se vzepřou proti duchu bezmyšlenkovitosti, a budou-li to osobnosti dost čisté a hluboké, aby ideály mravního pokroku z nich vyzařovaly jako skutečná síla, nastane působení ducha tak mocné, že vyvolá nové smýšlení v lidstvu.

Věřím v budoucnost lidstva, protože spoléhám na sílu pravdy a ducha. Eticky kladný vztah ke světu a k životu obsahuje neoddělitelně i optimistické snažení a naději. Proto se nebojí vidět chmurnou skutečnost, jaká je.²⁰ Tato slova dokreslují Schweitzerovo životní nastavení, ze kterého vycházela jeho zásadní rozhodnutí, snad veškerá jeho činnost a myšlenky, které rozpracoval ve svých knihách a akademických pracích.

1.1 Studium

Jeho studijní cesta směřovala do Štrasburku, kde od roku 1893 začal na univerzitě studovat evangelické bohosloví a filosofii. Krátce na to musel nastoupit na vojenskou službu, která trvala jeden rok. Potom se ke studiu vrátil. V roce 1899 dokončil studium filosofie a o rok později se stal doktorem teologie.²¹

Během studií Schweitzer zkoumal život Ježíše, později ho zaujali i jeho následovníci z první církve. Proto jeho disertační práce souvisela s vývojem Večeře Páně, která propojovala obě témata, o které se zajímal.²² Co se týče disertace z filosofie, v ní se zaměřil na Kantovo pojetí filosofie náboženství.

²⁰ SCHWEITZER, Albert. *Z mého života a díla*, s. 210–211.

²¹ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*, s. 28–32.

²² SCHWEITZER, Albert. *Z mého života a díla*, s. 33.

Schweitzer se rozhodl zabývat se na akademické úrovni už jen teologií. Během psaní dalších prací navazoval na to, co zjistil během dřívějšího studia. Dokázal své poznatky použít a rozšířit, takovým příkladem je studie o učení Pavla v díle *Mystika apoštola Pavla*.²³

Podle Thomase Alva Edisona za Schweitzerovým úspěchem stojí obrovská dřina. Jeho odhodlání a disciplína hrála zásadní roli při psaní odborných prací. Převážně své práce psal po nocích. Aby do pozdních hodin zůstal co nejdéle vzhůru a byl plně soustředěný namáčel své nohy ve studené vodě.²⁴

Roku 1905 se rozhodl, že začne se studiem medicíny, aby se mohl vydat do Afriky jako lékař. Tomuto rozhodnutí předcházela dlouhý vnitřní boj, jestli postupuje správným směrem. Nakonec se rozhodl touto cestou vydat.²⁵ „Nemám ambice stát se velkým vědcem, chci mnohem víc: být prostě člověkem.“²⁶

Držel se svého rozhodnutí i navzdory nepochopení některých svých blízkých. „Kdo se rozhodne konat dobro, nesmí očekávat, že mu proto budou lidé odklízet kameny z cesty, ale musí být připraven na tu osudovou skutečnost, že mu je budou spíše do cesty klást.“²⁷ V tomto období bylo pro Schweitzera velice důležité přátelství s Helenou Bresslauovou, které sděloval své plány. Později se Helena stala jeho manželkou.²⁸

V roce 1912 dokončil studium medicíny, napsal disertační práci s názvem „Psychiatrické posouzení Ježíše“. Toto vzdělání ještě obohatil kurzem tropické

²³ SCHWEITZER, Albert. *Z mého života a díla*, s. 33–34.

²⁴ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*, s. 40–41.

²⁵ Tamtéž, s. 73–74.

²⁶ CÍLEK, Roman. *Vyvolenci bohů--?, aneb, Čím se platí za genialitu: dramatické osudy velkých osobností*, s. 69.

²⁷ WONDRÁK, Eduard. *Albert Schweitzer a Lambaréné*, s. 30.

²⁸ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*, s. 79.

medicíny v Paříži.²⁹ Helena dokončila kurz ošetrovatelství a byla připravena odjet s manželem, aby mu byla nápomocná ve službě druhým.³⁰

1.2 Služba v Africe

Prostřednictvím Pařížské misijní společnosti dostal Schweitzer nabídku vycestovat jako tropický lékař do Afriky, konkrétně se jednalo o misijní stanici Lambaréné poblíž řeky Ogowe.³¹ Finance na cestu do Afriky a následné vybudování nemocnice získal díky své úspěšné knize o Bachovi a díky svému koncertování po Evropě. Našlo se i pár příznivců, kteří Schweitzerovo dílo podporovali na dálku.³² Podpora byla různého typu. Někteří posílali do Afriky peníze, léky a potraviny, některé jeho služby zajímala natolik, že za ním přijeli. Některé cesty byly cílené na pomoc při výstavbě nemocnice, někdy přijeli lékaři na čas pomoci Schweitzerovi s ošetřováním.

Misijní stanice Lambaréné se nacházela v zemi Gabon. Schweitzer se svou manželkou přicestoval tam do Lambaréné poprvé na jaře roku 1913.³³ Začátek jeho lékařské služby nebyl jednoduchý, už během prvního dne na ošetření čekalo kolem 40 pacientů.

Jako svou první ordinaci využíval původně vybudovaný kurník.³⁴ Afričtí pacienti si museli za léky platit. Nejčastěji jídlem nebo materiálem, který byl použit na stavbu nemocnice, popřípadě i výpomocí během budování nemocnice. Nejchudší pacienti měli lékařskou péči ve Schweitzerově nemocnici zdarma.³⁵ Nemocnice fungovala v rodinné atmosféře, což

²⁹ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*, s. 89; s. 92.

³⁰ WONDŘÁK, Eduard. *Albert Schweitzer a Lambaréné*, s. 34.

³¹ SCHWEITZER, Albert. *Z mého života a díla*, s. 104.

³² SCHWEITZER, Albert. *Lidé v pralesi*, s. 8.

³³ WONDŘÁK, Eduard. *Albert Schweitzer a Lambaréné*, s. 112.

³⁴ Tamtéž, s. 42.

³⁵ Tamtéž, s. 46.

znamenal, že pacienti byli hospitalizováni s doprovodem příbuzných, kteří pomáhali zajišťovat stravování a hygienu nemocného.³⁶

Pro dobré fungování nemocnice nastolil Schweitzer několik pravidel, kterými se měli jeho pacienti řídit. Jedno z těchto pravidel bylo, že nemocní v čekárnách spolu nesměli hlasitě mluvit, aby se dokázal plně soustředit na ošetření pacienta. Dále měli nařízeno přinášet zpátky obaly od léků, které dostali, aby se mohly znova použít.³⁷ Schweitzer se vyznačoval skromností a šetrností. „Touha po jednoduchosti byla jeho celoživotním krédem.“³⁸ Zbytky jídla nevyhazoval, ale nechával pro zvířata, která se vyskytovala v Lambaréné. Na stavbě nevyhazoval ohnuté hřebíky, ale znova je používal a papíry, které byly popsány jen otočil a měl pro ně opětovné využití.³⁹

Snažil se v co největší míře zapojit místní a podpořit jejich samostatnost. Jeho prvním pomocníkem se stal domorodec Josef, který nejen ošetřoval pacienty, ale byl i jazykově nadaný, ovládal angličtinu, francouzštinu a další jazyky domorodých kmenů.⁴⁰ Schweitzer respektoval život ve zdejší zemi, což u místních lidí vzbuzovalo důvěru. Domorodci ho brali jako přirozenou autoritu a ve vyhrocených situacích zasahoval a řešil konflikty především mezi kmeny Fangů a Gallů. Kmen Fangů byl nebezpečný pro ostatní kanibalismem, který byl v Africe hodně rozšířený.⁴¹

Podle svědectví, které zachytil Oermann, netrvalo dlouho a místní lidé si Schweitzera jako lékaře oblíbili a začali mu říkat „náš bílý Oganga“, což má význam modly. Afričtí pacienti nejčastěji přicházeli za Schweitzerem kvůli spavé nemoci, pohlavním chorobám, lepře, svrabu či malárii. Schweitzer se postupně seznamoval i s problematikou léčitelství, které mělo v Africe na

³⁶ WONDRAK, Eduard. *Albert Schweitzer a Lambaréné*, s. 118.

³⁷ SCHWEITZER, Albert. *Lidé v pralese*, s. 30.

³⁸ BERMAN, Edgar. *Se Schweitzerem v Africe*, s. 23.

³⁹ Tamtéž, s. 64.

⁴⁰ KALFUS, Radim. *Velký doktor: vzpomínky na dr. Alberta Schweitzera a na Lambaréné*, s. 31.

⁴¹ BERMAN, Edgar. *Se Schweitzerem v Africe*, s. 101.

životy lidí velký vliv.⁴² Místní lidé nadměrně důvěřovali africkým šamanům a jejich lektvarům, které zhotovovali z přírodních ingrediencí. Na první pohled neškodné rostliny, jenže převážná část bývala jedovatá, a pacienti pak často končili s otravou ve Schweitzerově nemocnici.⁴³

Spolupráce s černochoy vyžadovala hodně trpělivosti. Často bývali při svém pracovním nasazení nespolehliví, bylo nutné nad nimi dohlížet. Také bylo zapotřebí zamykat veškeré hodnotné věci před případnou krádeží. Schweitzer vzpomíná, že za nastolení těchto opatření byli černoši vděční. „Sami chtějí, abychom zachovávali tato pravidla opatrnosti, aby nemohli být voláni k odpovědnosti za případnou krádež.“⁴⁴

1.3 Období první světové války

Během první světové války se Schweitzer spolu se svou manželkou a dalšími cizinci stali zajatci. V roce 1917 byli převezeni do zajateckého tábora v Evropě. Setkali se zde se zajímavými odborníky z různých odvětví, jako byli architekti, zemědělci a mlynáři, díky kterým byli obohaceni o další dovednosti. V roce 1918 byli propuštěni a vrátili se do Alsaska, kde ještě doznívala válka.⁴⁵

Bermana píše, že v této době začal Schweitzer trpět duševními potížemi. Velký vliv na to měly situace, které se staly během první světové války, ať už to bylo na osobní nebo společenské rovině. Začalo to zajetím a opuštěním milované nemocnice v Lambaréné. Po propuštění zjistil, že zemřela jeho matka, což ho velice zasáhlo. Zároveň ho velmi trápilo, že odjel do Afriky navzdory jejímu nesouhlasu.

Schweitzer byl citlivý i na dopad první světové války na lidstvo. To, že člověk je schopen tak masivního zabíjení, narušovalo jeho etický koncept úcty

⁴² OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*, s. 122–124.

⁴³ BERMAN, Edgar. *Se Schweitzerem v Africe*, s. 111.

⁴⁴ SCHWEITZER, Albert. *Lidé v pralese*, s. 52–53.

⁴⁵ WONDRAK, Eduard. *Albert Schweitzer a Lambaréné*, s. 60–61.

k životu.⁴⁶ Schweitzer byl vděčný, že nemusel být tou dobou v Evropě: „Každý den, když jdu pracovat do nemocnice, pokládám za zvláštní milost, že mohu prokazovat lidem dobro a udržovat lidský život v době, kdy tolik lidí musí z povinnosti přinášet jiným lidem bolest a smrt.“⁴⁷

Dne 14. ledna 1919 se jim narodila jejich jediná dcera, celým jménem Rhena Fanny Suzanne Schweitzerová.⁴⁸ Rozhodnutí Schweitzera stát se lékařem v Lambaréné bylo na úkor jeho role manžela a táty. I když jeho manželka Helena mu byla věrně po boku, její zdravotní stav nedovoloval vždycky odjet do Afriky s ním, a tak zůstávala s dcerou v Evropě. Dcera Rhena odjela za otcem do Afriky poprvé ve svých dvaceti letech, v roce 1939.⁴⁹

Schweitzer se rozhodl na výzvu švédské baronky Greta Lagerfeltové sepsat knihu o svém působení v Africe. Kniha vyšla nejprve ve švédštině a poté se překládala do mnoha dalších jazyků.⁵⁰ Do češtiny byla přeložena v roce 1948 pod názvem *Lidé v pralese*. Její finanční zisk byl použit na obnovu nemocnice v Lambaréné.⁵¹

Díky varhanním koncertům a přednáškám Schweitzer procestoval spoustu míst na světě. Podařilo se mu přijet i do Československa, poprvé zde byl v roce 1923 a ještě se vrátil za 5 let. Měl tu čest se setkat a hovořit s naším československým prezidentem T. G. Masarykem.⁵² Co se týče dalších významných českých jmen Schweitzer vzhlížel k J. A. Komenskému, kterého měl vyobrazeného ve své pracovně.⁵³

⁴⁶ BERMAN, Edgar. *Se Schweitzerem v Africe*, s. 266.

⁴⁷ CÍLEK, Roman. *Vyvolenci bohů--?, aneb, Čím se platí za genialitu: dramatické osudy velkých osobností*, s. 75.

⁴⁸ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*, s. 161–162.

⁴⁹ BERMAN, Edgar. *Se Schweitzerem v Africe*, s. 82–84.

⁵⁰ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*, s. 167.

⁵¹ SCHWEITZER, Albert. *Lidé v pralese*, s. 312.

⁵² CÍLEK, Roman. *Vyvolenci bohů--?, aneb, Čím se platí za genialitu: dramatické osudy velkých osobností*, s. 77.

⁵³ Tamtéž, s. 82.

Druhá cesta do Lambaréné v roce 1924 byla bez doprovodu jeho manželky Heleny. Helena nemohla odcestovat kvůli svému zdravotnímu stavu, trpěla tuberkulózou. Zůstala s dcerou v rodinném domě v Königsfeldu.⁵⁴ V letech 1927 až 1929 Schweitzer opět cestuje po Evropě a prostřednictvím koncertů a přednášek získává dary pro misi v Africe.⁵⁵

Další cestu do Afriky podnikl v roce 1929. Helena jela s ním, nemohla se dočkat, až uvidí nově vybudovanou nemocnici v Lambaréné. Její zdravotní stav ji však nedovoloval zůstat na celou dobu, a tak se musela předčasně vrátit do Evropy.⁵⁶ V roce 1933 se Helena s Rhenou přestěhovaly do Lausanne ve Švýcarsku. O pět let později se přestěhovaly do Spojených států amerických, konkrétně do města New York. Tam měly obě čest se setkat s Albertem Einsteinem, věrným Schweitzerovým přítelem.⁵⁷

1.4 Období druhé světové války

Druhá světová válka měla negativní dopad i na misijní stanici Lambaréné. Kvůli válce bylo komplikované dovážet léky z Evropy, proto bylo zapotřebí s nimi šetřit. Dalším problémem v tomto období byl i nedostatek potravin. V roce 1942 se situace zlepšila díky zahraničním dárcům a postupnému zpřístupnění poštovního spojení.⁵⁸

Celkově byla pro Schweitzera druhá světová válka velkým zklamáním bělochů. Vyjadřuje se o ní takto: „Bílá civilizace selhala, ti, kteří se domnívali, že stojí nejvýše, dopouštěli se největších zločinů.“⁵⁹ Jako velký problém vnímal chování Evropanům, kteří chtěli z afrického kontinentu získat materiální bohatství. Začali do těchto míst dovážet kořalku a výsledkem bylo,

⁵⁴ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*, s. 169.

⁵⁵ Tamtéž, s. 283.

⁵⁶ Tamtéž, s. 176.

⁵⁷ Tamtéž, s. 193–195.

⁵⁸ WONDŘÁK, Eduard. *Albert Schweitzer a Lambaréné*, s. 87–88.

⁵⁹ KALFUS, Radim. *Velký doktor: vzpomínky na dr. Alberta Schweitzera a na Lambaréné*, s. 37.

že domorodci většinu svých peněz utráceli za tvrdý alkohol, čímž narušili lidské hodnoty místních a vesnice postupně začaly chátrat.⁶⁰

Schweitzerova manželka Helena ve svém 78 letech podlehla nemoci. Zemřela v roce 1957 v Curychu.⁶¹ Před svou smrtí Schweitzer rozhodl, že zodpovědnost za vedení celé nemocnice předá své dceři. Zemřel 4. září 1965, osm let po smrti své manželky. Bylo mu devadesát let. Zemřel ve svém milovaném Lambaréné a byl pohřben vedle své manželky. Do jeho hrobu uložili i větvičku datlovníku na přání Schweitzera. „U něj chci ležet, on je v této zemi cizincem stejně jako já.“⁶²

Rhena se vydala ve šlápějích svých rodičů. V Lambaréné pomáhala na patologickém oddělení a věnovala se i dalším humanitárním projektům ve světě.⁶³

1.5 Dílo Alberta Schweitzera

V této kapitole uvádím několik Schweitzerových knih a jejich stručnou charakteristikou. Jsou to knihy, které byly přeložené do českého jazyka.

Knih **Lidé v Pralese** vyšla v roce 1929. Je psaná formou zápisků. Albert Schweitzer zde zachycoval své zážitky z Afriky, svoje myšlenky, které se formovaly v průběhu pobytů v Lambaréné. Píše o práci při budování nemocnice a své lékařské praxi. Píše i o problémech souvisejících s kolonizací mezi domorodci. Důležité oblasti pro rozvoj země spatřuje v tom zemědělství a řemeslu – a nutnosti pro místní osvojit si tyto dovednosti.⁶⁴

Se sepisováním spisů, které později vyšly v knize s názvem **Filozofie kultury** začal už v roce 1900. První díl s názvem *Úpadek a obnova kultury* a druhý díl *Kultura a etika* vyšly v témže roce 1923. Upozorňuje zde na

⁶⁰ KALFUS, Radim. *Velký doktor: vzpomínky na dr. Alberta Schweitzera a na Lambaréné*, s. 60.

⁶¹ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*, s. 263.

⁶² Tamtéž, s. 269–271.

⁶³ Tamtéž, s. 266.

⁶⁴ SCHWEITZER, Albert. *Lidé v pralese*.

nebezpečí, která vyplývají z čím dál většího zájmu lidí o materiální věci a úpadku zájmu o věci duchovní. Třetí část Světový názor úcty k životu je věnována čínskému a indickému myšlení. Tato kniha byla publikována posmrtně. Schweitzer chtěl jednu část věnovat kulturnímu státu, bohužel toto dílo už nestihl ani rozpracovat.⁶⁵

Nauka úcty k životu vyšla v roce 1962. Shrnuje zde myšlenky úcty k životu, a to ve vztahu k lidem, zvířatům i rostlinám. Nejprve toto téma uchopuje filozoficky, poté přechází k praktické aplikaci. Za dobré považuje podporu života a za zlé jakákoliv forma ničení a omezování života.⁶⁶

Kniha **O Bachovi** byla určena především hudebníkům a zájemcům o Bachovo dílo. Nejprve ji napsal francouzsky, vyšla v roce 1905. Díky velkým ohlasům se rozhodl napsat ji i německy, dokončil ji v roce 1908. Nepřekládal ji, napsal dílo znovu a rozšířil obsahově přibližně dvakrát. Bachovu tvorbu lze charakterizovat jako hudbu s básnickými a malířskými prvky.⁶⁷

Z mého dětství a mládí z roku 1924 je kniha popisující prostředí a dobu, ve které se Schweitzer narodil. Líčil své rodinné poměry a zážitky z dětství, které byly poznamenány tím, že byl synem luterského faráře.⁶⁸

Z mého života a díla, vydání z roku 1931, je autobiografií, ve které Schweitzer zachytil svá důležitá rozhodnutí. Jedním z nich bylo rozhodnutí opustit akademickou kariéru a věnovat svůj život službě prostým domorodcům v Africe. V knize mluví i o etickém konceptu úcty k životu, který zahrnuje ochranu života před různými nebezpečími i atomového charakteru a důležitost mírového vyjednávání. Tyto myšlenky jsou aktuální i pro dnešní dobu. Líčí své myšlenky a názory na svět a směřování lidstva. Myšlenky popisuje ve vývoji,

⁶⁵ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*, s. 135.

⁶⁶ SCHWEITZER, Albert. *Nauka úcty k životu*.

⁶⁷ SCHWEITZER, Albert. *Z mého života a díla*, s. 58.

⁶⁸ SCHWEITZER, Albert. *Z mého dětství a mládí*.

jeho působení v Africe ovlivňovalo jeho postoj k životu a ke světu. Je velmi zajímavé sledovat vývoj těchto myšlenek na pozadí událostí, které je formují.⁶⁹

O životě, osobnosti a názorech Alberta Schweitzera napsalo knihu několik spisovatelů. Uvádím zde několik z nich.

Dílo **Zastánce kritického myšlení a úcty k životu**, publikované v roce 1989, sestává z úvodní studie od Otakara A. Fundy a Petra Pokorného. Následují jednotlivé výbory ze Schweitzerových zásadních děl, jejichž témata se dotýkají filozofie, biblistiky a religionistiky. Závěrečné kapitoly jsou věnovány filozofii kultury a nauce úcty k životu.⁷⁰

Kniha s názvem **Albert Schweitzer (1875–1965)** od Nilse Ole Oermanne je nejnovějším Schweitzerovým životopisem. Napsal ji k výročí 140 let Schweitzerova jeho narození a 50. výročí jeho úmrtí. Oermann je německý evangelický teolog, historik a právník. Schweitzerův život sepsal v časové posloupnosti od jeho dětství a studií přes rozhodnutí odjet jako lékař do Lambaréné v Gabonu.

Velký doktor: vzpomínky na dr. Alberta Schweitzera a na Lambaréné je kniha Radima Kalfuse, českého lékaře. V knize líčí vzpomínky na Alberta Schweitzera a jeho obětavou práci pro domorodce. Mezi těmito muži se vytvořilo velké přátelství. Albert Schweitzer jej pozval na svou oslavu devadesátých narozenin do Lambaréné.

Lékař Eduard Wondrák napsal knihu **Albert Schweitzer a Lambaréné**. Je dalším z českých lékařů, kteří měli zájem o osobnost Alberta Schweitzera natolik, že se rozhodl o něm sepsat knihu. Ve své knize zachytil období Schweitzerových studií a budování nemocnice v Lambaréné. Wondrák byl předsedou Sdružení přátel Alberta Schweitzera ve Společnosti přátel Afriky.

⁶⁹ SCHWEITZER, Albert. *Z mého života a díla*.

⁷⁰ SCHWEITZER, Albert. *Albert Schweitzer - zastánce kritického myšlení a úcty k životu*.

Albert Schweitzer získal během svého života mnoho ocenění. Tím nejvýznamnějším byla Nobelova cena míru, kterou získal v roce 1952. Dále se stal čestným doktorem na deseti prestižních univerzitách.⁷¹ Díky jeho příkladnému životu je jméno Albert Schweitzer spojováno s mnoha školami a nemocnicemi po celé Evropě.⁷²

⁷¹ WONDŘÁK, Eduard. *Albert Schweitzer a Lambaréné*, s. 91.

⁷² BALCAR, Josef. *Albert Schweitzer: člověk člověku bratrem*, s. 76.

2. Etický koncept úcty k životu

Tato kapitola pojednává o etice Alberta Schweitzera, která vyjadřuje úctu ke všemu živému, ať už se jedná o lidský život, zvíře nebo rostlinu. V neposlední řadě se Schweitzer vyjadřoval i k rozvíjení etické kultury ve společenství, díky čemuž bude zachován mír ve světě.

„Etika je nauka o lidském jednání z hlediska společenské nebo individuální přijatelnosti nebo z hlediska správnosti, které odráží všeobecné etické předporozumění.“⁷³ Schweitzer ji definuje následovně: „Pravá etika začíná tam, kde končí slova.“⁷⁴

„Dva zážitky vrhly na můj život stín. Jeden tkví v poznání, že svět je nevysvětlitelně temný a plný utrpení; druhý v tom, že jsem se narodil do doby duchovního úpadku lidstva. S oběma jsem se vyrovnal myšlením, které mě přivedlo k eticky kladnému vztahu ke světu a životu na základě úcty k životu.“⁷⁵

Poprvé pojem úcta k životu Schweitzer používá ve svých přednáškách na štrasburské univerzitě v roce 1911. Důležitý okamžik, kdy formuloval tento etický koncept, byl na plavbě po řece Ogowe v roce 1915.⁷⁶ Bylo to v momentu, kdy spatřil mateřskou lásku mezi hrošicí a mládětem. Díky této zkušenosti byl schopen pojmenovat svou identitu i to, v čem tkví dobro.⁷⁷ „Já jsem život, který chce žít, uprostřed života, jenž chce žít... Podstata dobra jest: udržet život, podporovat život, dovést život k jeho výšinám. Podstata zla jest: ničit život, škodit životu, bránit životu ve vývoji.“⁷⁸

⁷³ FISCHER, Ondřej a kol. *Etika pro sociální práci*, s. 11.

⁷⁴ SCHWEITZER, Albert. *Nauka úcty k životu*, s. 49.

⁷⁵ SCHWEITZER, Albert. *Albert Schweitzer – zastánce kritického myšlení a úcty k životu*, s. 11.

⁷⁶ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875–1965)*, s. 275.

⁷⁷ KALFUS, Radim. *Velký doktor: vzpomínky na dr. Alberta Schweitzera a na Lambaréné*, s. 32.

⁷⁸ SCHWEITZER, Albert. *Nauka úcty k životu*, s. 41.

Schweitzerova etika nerozděluje život podle hodnoty tak, že by některý život byl více důležitý a některý méně důležitý, ať už se jedná o člověka, zvíře či rostlinu. Lidé považují hmyz za „nepodstatné“ stvoření. Pro eticky smýšlející člověka má život cenu sám o sobě. V krajním případě je někdy zapotřebí učinit rozhodnutí a dát nějakému životu přednost, usmrcení je možné jen v nevyhnutelných situacích.⁷⁹

Etika podle Schweitzera se zaměřuje na jedince. Každý člověk je zodpovědný za své chování a má povinnost projevovat úctu všemu, co je živé.⁸⁰ „Tudíž jen člověk s nejdokonalejším procesem myšlení – a k tomu musím jako vždycky dodat, alespoň pokud je nám známo, – má onu Bohem svěřenou výsadu ctít život – všechnen život. Je ale smutné, že i když prožíváme takového privilegia, jen zřídkakdy ho skutečně uplatňujeme.“⁸¹

Schweitzer kladl důraz na přemýšlení, jelikož díky tomu je člověk schopný dojít k etickému nastavení a ke zbožnosti. Důkazem toho je více jeho projevů lásky vůči druhým.⁸² „Pokud nemáte úctu skutečně k veškerému životu, pak nemůžete být opravdovým křesťanem.“⁸³

Etika úcty k životu nabádá člověka k tomu, aby pomáhal druhým bez ohledu na to, jaké povolání vykonává. Je mnoho možností, jak prokazovat dobrodiní, proto je na každém z nás, jak se této výzvy ujmete. Zvláště když člověk ve svém životě prožil štěstí v podobě zdraví, úspěchu nebo šťastného dětství v harmonické rodině.⁸⁴

⁷⁹ SCHWEITZER, Albert. *Nauka úcty k životu*, s. 63–64.

⁸⁰ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875–1965)*, s. 134–135.

⁸¹ BERMAN, Edgar. *Se Schweitzerem v Africe*, s. 231.

⁸² KALFUS, Radim. *Velký doktor: vzpomínky na dr. Alberta Schweitzera a na Lambaréné*, s. 126–127.

⁸³ BERMAN, Edgar. *Se Schweitzerem v Africe*, s. 229.

⁸⁴ BALCAR, Josef. *Albert Schweitzer: člověk člověku bratrem*, s. 95–96.

2.1 Ve vztahu k lidem

V Bibli se vyskytuje výzva milovat bližního. V jedné ze situací to Ježíš říká takto: „Amen, pravím Vám, cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří, mně jste učinili.“⁸⁵ Schweitzer reagoval na tuto pasáž radikálním způsobem. Odešel z akademického prostředí a opustil svoji kariéru, aby se stal lékařem a později aby odjel do Afriky a mohl sloužit domorodému obyvatelstvu.⁸⁶

Život Schweitzera lze nejpřesněji vystihnout slovem pokora. Nevyužíval své schopnosti a dovednosti jen ve svůj prospěch, ale k užitku druhých lidí. Bral své poslání pomáhat druhým jako jasnou odpověď na své šťastné dětství, které mohl prožít se svou rodinou, a za dobré zdraví, které ho provázelo hlavně během studií a budování nemocnice.⁸⁷ „Z nejhlubšího prožitku štěstí ve mně znenáhla vyrůstalo porozumění pro Ježíšovo slovo, že si nesmíme ponechat svůj život pro sebe. Kdo byl v životě obdařen mnohou krásou, musí za to mnoho odvést. Kdo byl ušetřen vlastního utrpení, musí se cítit povolán k tomu, aby pomáhal mírnit neštěstí ostatních. Všichni musíme pomáhat nést tíhu utrpení, která na světě spočinula.“⁸⁸

Dvě největší přikázání v Bibli zní: „Miluj Hospodina, Boha svého, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí. (...) Miluj svého bližního jako sám sebe.“⁸⁹ Kládl důraz především na druhé přikázání, mělo pro něj v křesťanství největší význam.⁹⁰

Svůj vztah k domorodcům označoval za bratrský. Často jim říkal: „Jsem tvůj bratr, ale tvůj starší bratr.“ Význam označení staršího bratra tkvěl

⁸⁵ Matouš 25, 40.

⁸⁶ SCHWEITZER, Albert. *Albert Schweitzer – zastánce kritického myšlení a úcty k životu*, s. 15–16.

⁸⁷ BALCAR, Josef. *Albert Schweitzer: člověk člověku bratrem*, s. 48.

⁸⁸ SCHWEITZER, Albert a LOTAR, Petr, ed. *O smyslu života: rozhovor v pěti: ze života a díla Alberta Schweitzera*, s. 14.

⁸⁹ Matouš 22, 36–40.

⁹⁰ BALCAR, Josef. *Albert Schweitzer: člověk člověku bratrem*, s. 50.

v přirozené autoritě, kterou dokázal uplatnit s dávkou porozumění. Často se domorodí lidé na Schweitzera obraceli v případě, kdy si nevěděli rady nebo vyžadovali posouzení svojí situace.⁹¹ Aby byl schopen pochopit černošskou mentalitu, musel vynaložit obrovskou dávku trpělivosti. Často se totiž ve spolupráci s černochoy setkával s neposlušností a leností.⁹²

Schweitzer řekl, že etika se bude rozvíjet v případě, když lidé budou ochotni vzájemně si pomáhat a budou mezi sebou rovni. Pro domorodce má slovo solidarita omezený význam v rámci kmenového společenství, kde dochází k pokrevnímu poutu. Důkazem této skutečnosti byly i Schweitzerovy zkušenosti s tím, že domorodí pacienti byli v nemocnici ochotni pomoci jen v případě, kdy se jednalo o člena stejného kmene. Pokud pacient nepatřil do téhož kmene, otevřeně odpovídali, že se nejedná o jejich bratra, tudíž mu pomáhat nebudou. Rasa či náboženství mohou být překážkou v tom, aby lidé k sobě přistupovali rovnocenně.

Domorodci nezměnili přístup, ani když se do této situace vložil Schweitzer, který je chtěl motivovat odměnou či jim naopak pohrozit. Svým postojem a chováním se snažil o to, aby domorodci byli schopni vidět v ostatních lidech svého bližního. Vystavoval je vzájemné odpovědnosti, která by vedla ke změně smýšlení.⁹³

V souvislosti pojetí bližního Schweitzer odkazoval na biblický příběh O milosrdném Samařanovi (v jiných překladech Samaritánovi). Je to podobenství o člověku, kterého oloupili při cestě z Jeruzaléma do Jericha. Ublížili mu a jeho bezvládné tělo nechali ležet podél cesty. Procházel tedy kněz, který ho uviděl, a šel dál. Stejně zareagoval i levita. Do třetice přišel Samařan. Když ho spatřil, neváhal a hned se rozhodl, že mu pomůže. Ošetřil jeho rány a odvezl jej do nejbližšího hostince, kde se o něj ještě staral. Zaplatil

⁹¹ BALCAR, Josef. *Albert Schweitzer: člověk člověku bratrem*, s. 52.

⁹² Tamtéž, s. 40.

⁹³ SCHWEITZER, Albert. *Nauka úcty k životu*, s. 11–12.

hostinskému dva denáry za jeho péči a upozornil na to, že kdyby to stálo ještě víc, doplatí to na zpáteční cestě. Pak se Ježíš zákoníka ptá, kdo z těch tří lidí se mu stal bližním? Jeho odpověď zněla: „Ten, který mu prokázal milosrdenství.“ Ježíš ho na závěr vyzývá, aby jednal podobným způsobem.⁹⁴

Albert Schweitzer navrhl sedm základních lidských práv, které měly zajistit lidskou důstojnost africkým občanům. Konkrétně se jednalo o práva vztahující se na oblast bydlení, volný pohyb, vlastnictví půdy, svobodnou práci, spravedlnost, spoluúčast v rámci národní společnosti a vzdělání.⁹⁵

Schweitzer je považován za symbol lidskosti, který nejen hovoří o etice, ale podle svých myšlenek i jedná.⁹⁶ Využití lidskosti spočívá v tom, abychom byli k dispozici pro druhého. Může to znamenat, že dotyčnému věnujeme svůj čas, začneme se o něj zajímat, a tím s ním můžeme budovat hluboký přátelský vztah. Především bychom měli být vnímaví na lidi, kterým bychom mohli být pomocí, například lidem, kteří jsou osamělí, zahořklí či nešťastní.

Jedna z možností, jak prokázat pomoc jeden druhému, může být formou dobrovolnictví.⁹⁷ Dobrovolník nabízí především svůj čas a schopnosti za účelem pomoci druhému. Dobrovolnictví se může odehrávat v rodné zemi, či v zahraničí. Je potřeba, aby dobrovolník znal specifika země, do které se rozhodl odjet. Je dobré, aby měl alespoň základní teoretické znalosti o tom, co obnáší humanitární pomoc.⁹⁸

2.2 Ve vztahu ke zvířatům a rostlinám

Etika se nevztahuje jen na člověka, ale týká se i živočichů, aby se mohlo jednat o celistvou etiku. Společným znakem všech živočichů je vnímání bolesti.⁹⁹

⁹⁴ Lukáš 10, 25–37.

⁹⁵ BALCAR, Josef. *Albert Schweitzer: člověk člověku bratrem*, s. 51.

⁹⁶ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*, s. 273.

⁹⁷ SCHWEITZER, Albert. *Nauka úcty k životu*, s. 53–54.

⁹⁸ FISCHER, Ondřej a kol. *Etika pro sociální práci*, s. 186.

⁹⁹ SCHWEITZER, Albert. *Nauka úcty k životu*, s. 33–35.

Jako lidé bychom neměli být lhostejní k utrpení živých tvorů. Ať už se jedná o zabíjení zvířat na jatkách, pokusné operace prováděné na zvířatech nebo hry dětí, během kterých je zvířatům ubližováno, i když jen ze zvědavosti. Jako společnost bychom si měli být vědomi naší kolektivní viny.¹⁰⁰

Schweitzer se díky svému etickému postoji ke zvířatům vyhýbal chytání ryb, jelikož jenom představa napichování žílal byla pro něj nesnesitelná. S usmrcením zvířete souhlasil jen v případě, když to bylo nezbytně nutné. Mnoho lidí se ztotožňuje s tímto názorem, ale už je pro ně těžké ve shodě se svým přesvědčením jednat v každodenním životě. Často může být důvodem názor okolí, takovéto jednání může být považováno za přecitlivělé a odsuzováno.¹⁰¹

V Africe se jeho citlivý vztah ke zvířatům postupně prohluboval. Během stavby nemocnice se stávalo, že přerušil práci kvůli ohrožení života zvířete, ať už se jednalo o žábu, která na staveništi uvízla, nebo jiné malé zvíře, které šlo lehko přehlédnout. Dalším opatřením bylo zavírání oken večer. Schweitzer po večerech psal své práce a měl zavřené okno, aby nenalákal hmyz dovnitř a neohrozil jejich život. Dával si také pozor při chůzi, aby nezašlápl nějakého mravence.¹⁰²

Nemocnice Lambaréné byla mimo jiné útočištěm nejrůznějších zvířat. Ať už šlo o nemocné, opuštěné či zdravé živočichy, kteří v harmonii žili s celou pospolitostí.¹⁰³ Vyskytovaly se zde šimpanzi, papoušci, pelikáni a Schweitzer měl neustále u sebe něco dobrého a mile rád se o to s nimi rozdělil.¹⁰⁴

U etiky se nezaměřuje na míru projevoování citu, proto zahrnuje do své etiky i rostliny. Schweitzer spatřoval život i v rostlinách a stromech, proto je zahrnul

¹⁰⁰ SCHWEITZER, Albert. *Nauka úcty k životu*, s. 66–67.

¹⁰¹ BALCAR, Josef. *Albert Schweitzer: člověk člověku bratrem*, s. 15.

¹⁰² Tamtéž, s. 68–69.

¹⁰³ KALFUS, Radim. *Velký doktor: vzpomínky na dr. Alberta Schweitzera a na Lambaréné*, s. 43.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 83.

do etiky úcty k životu. Člověk by neměl ničit rostliny ani stromy, aby se zabránilo i zde ohrožení a ničení života.¹⁰⁵

2.3 Důležitost mírového jednání

„Co je kultura? Je to vyvážený hmotný a duchovní pokrok doprovázený etickým rozvojem lidí a lidstva. Naše kultura prochází krizí. Válka se všemi svými důsledky je jen příznakem tohoto nedostatku kultury, v němž žijeme.“¹⁰⁶

Schweitzer spatřuje pro rozvoj kultury nezbytný pokrok ve třech věcech. Je důležité mít poznání, propojení společnosti a nezapomínat na důležitost duchovní stránky.¹⁰⁷ Kultura podle něho znamená vzdělávání duchovní stránky jedince a společnosti.¹⁰⁸

V Alsasku, kde vyrůstal, často válčila Francie a Německo, takže válku viděl zblízka už v útlém věku. Proto se ve svém životě vždy snažil dosáhnout řešení jakékoli situace mírovou cestou.¹⁰⁹ Ve svých pracích popisoval válku jako projev nelidskosti a zdůrazňoval důležitost v této linii nepokračovat. Byl přesvědčený, že následky předešlých dvou válek v nás vyvolávají varovný signál, čemu se máme jako společnost vyvarovat.¹¹⁰

Domorodci nedokázali pochopit krutost „bělochů“ a jejich zabíjení se navzájem, když zároveň do Afriky přijíždějí s poselstvím lásky. Dále nerozuměli tomu, že nejsou schopni dojít k vzájemné domluvě. Ze svých podmínek byli domorodci zvyklí scházet se jako kmeny a řešit své konflikty. Měli i specifický druh dohody, že za každého zabitého člověka bude muset zaplatit protistrana určitou částku jako odškodné za hodnotu života. Lidé

¹⁰⁵ BALCAR, Josef. *Albert Schweitzer: člověk člověku bratrem*, s. 68–69.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 99.

¹⁰⁷ SCHWEITZER, Albert. *Nauka úcty k životu*, s. 47–48.

¹⁰⁸ OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*, s. 138.

¹⁰⁹ BALCAR, Josef. *Albert Schweitzer: člověk člověku bratrem*, s. 13.

¹¹⁰ SCHWEITZER, Albert. *Nauka úcty k životu*, s. 69.

z kmene Fangů, jenž se vyznačoval kanibalismem, nedokázali pochopit to, že člověka, kterého usmrtí, nesní.¹¹¹

Schweitzer byl nesmírně vděčný za to, že během světových válek mohl být na africkém kontinentě a věnovat se pomáhání druhým, léčení a ošetřování nemocných. Že nemusel být svědkem masového zabíjení.¹¹²

V období mezi světovými válkami se Schweitzer také věnoval psaní o filosofii kultury. V prvním díle *Úpadek kultury a její obnova* se zamýšlí nad tím, proč je evropská společnost ohrožena morálním úpadkem a následně se snaží najít řešení. Byl toho názoru, že současný člověk žije v materiálním světě, a tím postupně zaniká jeho přemýšlení o duchovních věcech. Čím dál tím víc člověk ztrácí svoji lidskost.¹¹³

Hrozba atomových zbraní, riziko záhuby až milionů lidí – jenom potvrzuje, jak důležité je vést mírové rozhovory. Zabývat se mírem a způsoby jeho docílení je důležité pro fungování celé politiky.¹¹⁴

¹¹¹ BALCAR, Josef. *Albert Schweitzer: člověk člověku bratrem*, s. 28.

¹¹² SCHWEITZER, Albert. *Z mého života a díla*, s. 143.

¹¹³ BALCAR, Josef. *Albert Schweitzer: člověk člověku bratrem*, s. 34.

¹¹⁴ SCHWEITZER, Albert. *Nauka úcty k životu*, s. 70–73.

3. Humanitární a rozvojová pomoc v Etiopii

Zemi Etiopii jsem zvolila proto, že k této zemi mám osobní vztah. Již mnoho let v ní chci působit jako dobrovolník, proto se také zajímám o humanitární organizace, které v ní působí. V této kapitole nejprve vysvětlím pojmy humanitární a rozvojová pomoc. Porozumění těmto pojmům je důležité, v dalších podkapitolách se budu zabývat humanitární a rozvojovou pomocí v Etiopii. Čerpám zde zejména z práce organizace Člověk v tísni, která v Etiopii několik let působí.

3.1 Humanitární pomoc

„Humanitární pomoc je rychlá intervence s cílem zachránit lidské životy, zmírnit útrapy obyvatel a pomoci obětem katastrof opět se postavit na vlastní nohy. Humanitární pomoc reaguje na momentální krizi. Zpravidla je poskytována jen po dobu, dokud postižená oblast není schopna začít fungovat samostatně.“¹¹⁵

Humanitární zásahy jsou organizovány v případě přírodních katastrof, což zahrnuje zemětřesení, záplavy či období sucha, které mají za následek hladomor. Nutná je humanitární pomoc také během válečných konfliktů. Poslední dobou je stále více katastrof způsobených výkyvem počasí, což se dotýká Etiopie, která byla sužována suchem.

Pro humanitární pomoc je podstatná rychlost, kvalitní zhodnocení situace na konkrétním místě a dostatek finančních prostředků. Mezi aktivity humanitární pomoci patří zajištění přístřeší, distribuce potravin, zajištění vody a hygieny, distribuce léků, lékařské ošetření, zřizování uprchlických táborů, provizorní školní výuka a psychosociální pomoc obětem katastrof. Dále se pomoc zaměřuje na ekonomickou obnovu oblasti a následuje obnova základní

¹¹⁵ ČLOVĚK V TÍSNI, *Humanitární pomoc*. [online]. [cit. 2018–10–01].

Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/humanitarni-pomoc>.

infrastruktury. Je důležité, aby se zapojilo co nejvíce místních lidí. Potom tito lidé nebudou pouze pasivními příjemci pomoci, ale v rámci svých možností budou soběstační a budou schopni postarat se o sebe a své rodiny. Humanitární pomoc je určena všem bez ohledu na to, jaké vyznávají náboženství či z jakého pocházejí etnika.¹¹⁶

„Cílem humanitární pomoci je zamezit ztrátám na životech a zmírnit lidské utrpení způsobené přírodní či lidmi způsobenou katastrofou nebo ozbrojeným konfliktem. Dále jde též o pomoc zemím a regionům zasaženým dlouhodobou, komplexní humanitární krizí. Poskytování humanitární pomoci se řídí mezinárodně uznávanými zásadami dobrého dárcovství, především základními principy lidskosti, nestrannosti, neutrality a nezávislosti.“¹¹⁷

3.2 Rozvojová spolupráce

Rozvojová spolupráce spočívá v prokazování solidarity vyspělých států rozvojovým zemím, do níž patří i Etiopie. Rozvojové cíle jsou zaměřené nejen na chudobu lidí, ale patří sem i podpora bezpečnosti. Pro rozvoj daných zemí přispívá demokracie, zapojení do mezinárodního obchodu, sociální a ekonomický rozvoj a ochrana životního prostředí.

Jedná se o dlouhodobou pomoc, která může být ve formě finanční, materiální nebo skrze předávání zkušeností místním lidem, což zahrnuje nejrůznější školení a kurzy.¹¹⁸

¹¹⁶ ČLOVĚK V TÍSNI, *Humanitární pomoc*. [online]. [cit. 2018–10–01].

Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/humanitarni-pomoc>.

¹¹⁷ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, *Humanitární pomoc*. [online]. [cit.2018–10–01]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/.

¹¹⁸ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, *Zahraniční rozvojová spolupráce*. [online]. [cit.2018–11–02]. Dostupné z:

https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/index.html.

3.3 Etiopie

V této kapitole popisují zemi Etiopii, její geografii, politiku a životní podmínky obyvatelstva. Tyto informace považují za důležité pro následující podkapitoly, ve kterých uvádím organizace působící v Etiopii a konkrétní příklady jejich humanitární a rozvojové pomoci v jednotlivých oblastech života.

Geografie a podnebí

Celým názvem Etiopická federativní demokratická republika je stát na východě Afriky. Je to vnitrozemský stát a sousedí se státy Eritrea, Džibutsko, Somálsko, Keňa, Súdán a Jižní Súdán. Hlavní město je Addis Abeba. Etiopie se rozkládá na více než 1 milion kilometrů čtverečních.¹¹⁹

Nachází se v tropickém podnebném pásu. Podnebí je velmi rozmanité díky rozdílům v nadmořské výšce. V poušti dosahují teploty až 40 °C, teploty v oblastech nad 1 500 m. n. m. se pochybují od 15 do 30 °C. Střídají období sucha a dešťů, období sucha trvají od března zhruba do poloviny června. V tuto dobu zemi každoročně hrozí hladomory.¹²⁰ Země je velmi závislá na zahraniční pomoci.

Politika a zahraniční vztahy

Etiopie udržuje mírové kontakty s většinou afrických a evropských zemí. Výjimku představuje Eritrea. Následkem nevyřešených sporů ohledně hranic vypukla eritrejsko-etioopská válka a trvala tři roky v rozmezí mezi lety 1998 až 2001.

Dalším zdrojem napětí byla občanská válka v Somálsku. Etiopie zde zasáhla během roku 2007 proti Svazu islámských soudů. Až do roku 2009 prováděla vojenské operace. Díky této válce upevnila vztahy s USA a dalšími západoevropskými státy.

¹¹⁹ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, *Etiopie*. [online]. [cit.2018–10–01]. Dostupné z:

https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/etiopie/index.html

¹²⁰ *Velká ilustrovaná encyklopedie zeměpisu*, 2005.

Obyvatelstvo

Podle odhadů žije v současnosti v Etiopii před 105 milionů obyvatel. Roční přírůstek je 2,6 %, jen asi dvacetina obyvatel žije ve městech.

Zhruba polovina Etiopanů žije pod hranicí chudoby. Zdravotnictví je nedostačující, přetrvává vysoká dětská úmrtnost. Střední délka života je zhruba 56 let. Na vesnicích je problém se dostat k čisté vodě, pokud vůbec nějaká je.

Neustále se zvyšuje počet lidí nakažených virem HIV. Dalšími rozšířenými chorobami jsou žloutenka typu A a E, tyfus, malárie, meningitida, cholera a žlutá zimnice.

Co se rovnosti obyvatelstva týká, etiopské zákony uvádí, že ženy a muži mají rovné postavení ve společnosti. Situace je však jiná, žena je podřízena muži. Má rovněž stíženou možnost vlastnit půdu. V Etiopii jsou obvyklé nelegální sňatky s dívkami, které jsou mladší 18 let. Také jsou časté únosy dívek kvůli sňatku. Je zde rozšířena prostituce, znásilnění a ženská obřízka. Ženy jsou prodávány do arabských zemí jako domácí otrokyně nebo prostitutky. Najdete zde mnoho dětí, které žijí na ulici. Většina dětí přišla alespoň o jednoho z rodičů. Objevuje se vysoké procento dětí, které pracují.¹²¹

Ekonomika

Etiopie je jedna z nejchudších zemí na světě. Země je závislá na mezinárodní ekonomické a humanitární pomoci.

Z Etiopie se vyváží hlavně káva. Další zboží, které se vyváží, je kůže a kožené výrobky, živá zvířata, zlato a rostlina khat. Naopak dováženým zbožím jsou potraviny, ropa a ropné výrobky, stroje, motorová vozidla, letadla a tkané látky. Co se týká nerostných surovin má k dispozici naleziště zlata, soli, platiny, železné rudy, uhlí a drahých kamení.¹²²

¹²¹ *Velká ilustrovaná encyklopedie zeměpisu*, 2005.

¹²² Tamtéž.

Zemědělství a průmysl

Zemědělství je silně zaostalé. Veškerou půdu má ve vlastnictví stát, který ji pronajímá zájemcům. Úroda je silně závislá na dešťových srážkách. V oblasti vrchoviny se pěstují obilniny, především teff, pšenice, ječmen, proso, luštěniny a olejniny. V nížinách se vyskytuje čirok a cukrová třtina. Běžná plodina, která se zde pěstuje, jsou brambory. Na jihu Etiopie se pěstuje káva a rostlina khat. V této zemi najdeme lidi, kteří se věnují pastevectví. Pomalu se začíná rozvíjet i rybářství sladkovodních ryb.¹²³

Rovněž průmysl je zaostalý. Nejvýznamnější odvětví průmyslu je potravinářský, kožedělný a textilní. Etiopie má velké nerostné bohatství avšak málo využití. Těžební průmysl není doposud rozvinutý.¹²⁴

3.4 Humanitární organizace Člověk v tísni

Zde představuji neziskovou organizaci Člověk v tísni, její vznik, současné cíle a její působení v Etiopii. Za jakým cílem organizace do země přišla a jakým směrem se její pomoc ubírá dnes. Uvádím tedy konkrétní způsoby pomoci této organizace v Etiopii v současné době. Tuto organizaci jsem si vybrala proto, že je nejznámější českou organizací působící v Etiopii.

Člověk v tísni je nevládní nezisková organizace, která se opírá o hodnoty, mezi které patří lidská důstojnost, svoboda, solidarita a rovnost. Tyto hodnoty jsou ukotveny ve Všeobecné deklaraci lidských práv. V roce 1992 organizace Člověk v tísni sdružovala jen válečné novináře, kteří se na základě informací ze zahraničních cest rozhodli do válečných oblastí dovážet pomoc. Postupně se Člověk v tísni stal profesionální humanitární organizací s hlavním posláním být přítomen v krizových oblastech a poskytnout pomoc na daných místech

¹²³ *Velká ilustrovaná encyklopedie zeměpisu*, 2005.

¹²⁴ Tamtéž.

a podporovat dodržování lidských práv. Člověk v tísní stal jednou z nejrozsáhlejších neziskových organizací ve střední Evropě.¹²⁵

V Etiopii působí Člověk v tísní od roku 2003. Organizace zde realizovala mnoho projektů. Jeden z nejznámějších projektů je veřejná sbírka Postavme školu v Africe. Češi přispěli na stavbu 20 škol pro etiopské děti. Součástí projektu je školení budoucích učitelů.

Člověk v tísní se v Etiopii zaměřuje na projekty v oblasti vzdělávání, zemědělství, životního prostředí, vodohospodářství a sociální ochrany. Další prostředky jsou věnovány humanitární pomoci, která je uskutečňována v případě náhlých humanitárních krizí, jakými jsou období sucha, povodně nebo hrozící epidemie. Z bezpečnostního hlediska je pozornost věnována i pomoci uprchlíkům ze Somálska.

Aktuálním tématem pomoci v Etiopii je snaha zpřístupnit lidem pitnou vodu, proto jsou jednotlivé aktivity zaměřené na vybudování nových zdrojů vody a vzdělávání lidí, kteří budou zodpovědní za správu vodovodní sítě na daném území.¹²⁶

Společnost Člověk v tísní zajišťuje humanitární a rozvojovou pomoc v Etiopii také prostřednictvím projektu Skutečný dárek, jehož součástí je charitativní e-shop, který nabízí spoustu možností, jak pomoci potřebným lidem. Dary jsou rozděleny do jednotlivých kategorií, jako je zdraví, vzdělání, obživa a voda.¹²⁷

Kvůli dlouhému trvání období sucha a následným monzunovým dešťům přichází mnoho místních lidí o zdroj obživy. Etiopii sužuje nedostatek vody, kvůli kterému není možné zajistit dostatečnou hygienu, což napomáhá k šíření

¹²⁵ ČLOVĚK V TÍSNÍ, *O nás*. [online]. [cit. 2018–10–06]. Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/kdo-jsme/o-nas>.

¹²⁶ ČLOVĚK V TÍSNÍ, *Etiopie*. [online]. [cit. 2018–10–06]. Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/etiopie>.

¹²⁷ SKUTEČNÝ DÁREK, *Jak to funguje*. [online]. [cit. 2018–10–12]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/stranky/jak-to-funguje/>.

infekcí a nemocí. Etiopie je také vystavena přílivu tisíců uprchlíků ze sousedního Somálska. Člověk v tísní se při humanitární asistenci soustředí na zajištění potravin, stavbu přístřeší, na rekonstrukci nebo stavbu zdrojů pitné vody, poskytování zdravotní péče a zajištění vzdělávání.¹²⁸

Společnost Člověk v tísní zajišťuje rozvojovou pomoc v oblastech jako je sociální inkluze a zdravotnictví, vzdělávání a praktické dovednosti, obživa a zajištění potravy, voda a hygiena a životní prostředí a místní rozvoj.

Sociální inkluze a zdravotnictví

V Etiopii jsou sociální a zdravotnické služby málo rozvinuté. Na venkově je nedostatek zdravotnických zařízení. V sociálním programu se Člověk v tísní soustředí na dvě nejzranitelnější skupiny, kterými jsou děti a ženy.

Děti převážně z chudých rodin se stávají oběťmi trestných činů – obchodování, otroctví a sexuálního násilí. Nemají možnost vzdělání a jsou velmi často vystaveni náročné práci. Děti vyžadují pomoc i v případě, kdy jim zemřou rodiče. Často úmrtí jejich rodičů souvisí s nákazou viru HIV.

Co se týče žen, dbá se na posilování společenské úrovně v rámci ženských samosprávních a svépomocných spolků, kde mají právo vyjádřit svůj názor. Osvětové programy mají být nápomocné ke zlepšení celé situace. Velmi důležitá je spolupráce s místní policií a dalšími státními orgány.¹²⁹

Vzdělávání a praktické dovednosti

V Etiopii je školství na velmi nízké úrovni. Více než polovina dospělých je negramotných. Příčinou je nedostatek školských zařízení, málo kvalifikovaných učitelů a nedostatek učebních pomůcek pro žáky. Klíčem

¹²⁸ ČLOVĚK V TÍSNÍ, *Humanitární pomoc*. [online]. [cit. 2018–10–06]. Dostupné z: <http://www.clovekvtsni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/etiopie/humanitarni-pomoc>.

¹²⁹ ČLOVĚK V TÍSNÍ, *Sociální inkluze a ochrana*. [online]. [cit. 2018–10–06]. Dostupné z: <http://www.clovekvtsni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/etiopie/socialni-inkluze-a-ochrana>.

k rozvoji země je vzdělání, a proto Člověk v tísní napomáhá zlepšit přístup ke vzdělávání prostřednictvím stavby škol.

Od roku 2004 je spuštěn projekt Postavme školu v Africe. Díky českým dárcům bylo postaveno 17 školských zařízení. Na výběru lokality, kde bude škola umístěna, má vliv množství dětí ve školním věku, počet škol v okolí a úroveň spolupráce s místními úřady. Další důležitou složkou, které se projekt věnuje, je vzdělávání učitelů. Projekt Postavme školu v Africe informuje veřejnost v České republice o podstatných problémech, které se týkají rozvojového světa.¹³⁰

Obživa a zajištění potravy

Obyvatelé Etiopie jsou závislí na zemědělství. Jsou odkázáni na to, co vypěstují na svých polích. Člověk v tísní se soustředí na udržitelnou správu přírodních zdrojů a na vzdělávání v oblasti zemědělství. Podporuje rolníky, drobné řemeslníky a ženská družstva nejen prostřednictvím školení, ale i materiálně, aby své dovednosti mohli využít.¹³¹

Voda a hygiena

Mezi základní lidské potřeby patří přístup k nezávadným zdrojům pitné vody. V Etiopii je dostupnost zdrojů pitné vody jedna z nejnižších na světě. Zhruba 75 tisíc dětí každoročně zemře na průjmová onemocnění způsobená špatnou vodou. Obyvatelé měst mají lepší přístup k pitné vodě než lidé žijící na venkově. Člověk v tísní se zaměřuje na výstavbu a opravy vodních zdrojů a na jejich efektivní využití. Spolupracuje s místními úřady, které přebírají zodpovědnost za jednotlivé vodní zdroje. Jsou zde osvětové kampaně na

¹³⁰ ČLOVĚK V TÍSNÍ, *Vzdělávání a praktické dovednosti*. [online]. [cit. 2018–10–09]. Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/etiopie/vzdelavani-a-prakticke-dovednosti>.

¹³¹ ČLOVĚK V TÍSNÍ, *Odolnost lidí a výživa*. [online]. [cit. 2018–10–09]. Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/etiopie/odolnost-lidi-a-vyziva>.

podporu správných hygienických návyků obyvatel s cílem potlačit riziko vzniku chorob a epidemií šířených vodou, které jsou v této oblasti velmi časté.¹³²

Životní prostředí a místní rozvoj

Nárůst populace způsobuje nepřetržité zabírání nové půdy, neudržitelné čerpání přírodních zdrojů a postupné odlesnění krajiny. Projekty Člověka v tísní jsou zaměřené na zalesňování a užívání šetrných zdrojů energie. Organizaci záleží na vzdělávání místních farmářů v oblasti udržitelného spravování přírodních zdrojů a usiluje o vzájemné partnerství mezi obyvateli a zodpovědnými místními úřady.¹³³

3.5 Vybrané organizace s duchovním přesahem působící

v Etiopii

Tato kapitola pojednává o dvou organizacích s duchovním přesahem, které působí v Etiopii. Jejich pomoc je zejména rozvojová. Jedná se o Nadační fond Nehemia a Exodus – vyjití z chudoby, představují několik jejich projektů. Duchovním přesahem mám na mysli, že organizace stojí na křesťanských hodnotách. Jejich pomoc není misijní, nezaměřuje se primárně na šíření křesťanství, ale křesťanské myšlenky jsou obsaženy ve smyslu a cílech organizací. Albert Schweitzer byl křesťan a jeho práce byla silně motivovaná uvědoměním milosti, kterou od Boha přijímal, ať už v praktických nebo duchovních věcech, a touhou tuto milost přinášet dál a plnit dvě největší Boží přikázání, milovat Boha a milovat bližního. Proto jsem zvolila organizace

¹³² ČLOVĚK V TÍSNÍ, *Etiopie*. [online]. [cit. 2018–10–09]. Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/etiopie>.

¹³³ ČLOVĚK V TÍSNÍ, *Udržitelná obživa a životní prostředí*. [online]. [cit. 2018–10–09]. Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/etiopie/udrzitelna-obziva-a-zivotni-prostredi>.

s duchovním přesahem, neboť motivace založení těchto organizací byla podobná jako Schweitzerova.

3.5.1 Nadační fond Nehemia

NF Nehemia sídlí v Havířově, jeho ředitelem je Leoš Cášek a zřizovatelem je Apoštolská církev. Účelem tohoto nadačního fondu je poskytnout pomoc lidem v nouzi ve smyslu smýšlení Ježíše Krista bez ohledu na to, z jakých politických a ideologických důvodů jsou znevýhodňováni nebo pronásledováni. Poskytuje podporu dětem v sirotčincích, lidem v postižených oblastech, místním pastorům a misionářům. Spolupracuje s vládními i nevládními orgány a organizacemi, nadacemi a fondy v České republice i v zahraničí. Prostředky NF Nehemia používá všude tam, kde se lidé nacházejí v duchovní nebo materiální nouzi, kde jsou ohroženy základní lidské hodnoty. Jde o pomoc praktické křesťanské lásky v souladu s evangeliem Ježíše Krista.¹³⁴

„Cílem NF Nehemia je přinášet změnu do lidských životů, pomáhat lidem v nouzi a reagovat na mimořádné události jako jsou povodně, katastrofy či válečné konflikty.“ NF Nehemia se soustředí na spolupráci s místními lidmi, čímž se zvyšuje účinnost celkové pomoci.¹³⁵

„Posláním NF Nehemia je podpora a realizace humanitární a duchovní pomoci lidem jiných kultur v zahraničí a v ČR. K naplnění svého účelu nadační fond motivuje církve i jednotlivce a pomáhá jim vejít do příležitostí v uskutečňování pomoci lidem v nouzi.“¹³⁶

¹³⁴ NADAČNÍ FOND NEHEMIA, *Statut nadačního fondu*. [online]. [cit. 2018–10–25]. Dostupné z: http://nehemia.cz/?page_id=36.

¹³⁵ NADAČNÍ FOND NEHEMIA, *Cíle a poslání*. [online]. [cit. 2018–10–25]. Dostupné z: http://nehemia.cz/?page_id=21.

¹³⁶ Tamtéž.

Projekt Děti Etiopie – Koffele

Od září 2006 NF Nehemia podporuje dvě stě dětí ve městě Koffele v Etiopii. Koffele se nachází na jihu v horské oblasti. Většina obyvatel se zde živí drobným zemědělstvím. V tomto regionu je dominantním náboženstvím islám. Projekt umožňuje chudým dětem se vzdělávat. Díky tomu mají naději na lepší budoucnost, než měli jejich rodiče. Možnost chodit do školy má zhruba 40 % dětí. Je zde spolupráce i s místní etiopskou církví – Ethiopia Mulu Wongel Amagnoch Church. Měsíční náklady na jedno dítě jsou přibližně 500 Kč. V této části je zajištěn příspěvek na školní pomůcky, ošacení, lékařskou péči a stravování dítěte. Do tohoto projektu jsou zařazené i muslimské děti, které mají možnost díky křesťanské výuce slyšet evangelium o Ježíši.¹³⁷

Projekt Děti Etiopie – Jimma

V říjnu 2010 NF Nehemia otevřel druhý vzdělávací program pro etiopské děti, do kterého nastoupilo padesát dětí. Děti, které byly do vzdělávacího programu vybrány, pocházejí ze sociálně slabších rodin nebo z rodin, kde rodiče onemocněli leprou. V Etiopii není vzdělání bezplatné, a proto se stává, že rodiče nemají dost financí na to, aby posílali svoje děti do školy, natož když průměrná etiopská rodina má sedm dětí.

Školní docházka v Etiopii je specifická tím, že děti se začínají učit už od mateřské školy. Mateřská škola je určena dětem od tří do osmi let, základní škola od osmi do třinácti a od třinácti do osmnácti let navštěvují děti střední školu. Měsíční podpora jednoho dítěte je 500 Kč. V části je zajištěný příspěvek na školní pomůcky a školní uniformy, lékařská péče a stravování dětí. Dvakrát ročně dostává každý sponzor aktuální informace o dítěti s jeho fotografií.¹³⁸

¹³⁷ NADAČNÍ FOND NEHEMIA, *Děti Etiopie – město Kofele*. [online]. [cit. 2018–10–29]. Dostupné z: http://http://nehemia.cz/?page_id=8061.

¹³⁸ NADAČNÍ FOND NEHEMIA, *Děti Etiopie – město Jimma*. [online]. [cit. 2018–10–29]. Dostupné z: http://http://nehemia.cz/?page_id=8063.

3.5.2 Exodus – vyjít z chudoby

Exodus – vyjít z chudoby je zapsaný spolek, který naplňuje charitativní účely. Jeho cílem je zprostředkování pomoci a všestranné podpory po vzoru Ježíše Krista potřebným dětem a ženám v Etiopii. Tato organizace spolupracuje s Církví bratrskou a dalšími církvemi a neziskovými organizacemi.¹³⁹

Podpora dětí

Sdružení Exodus poskytuje pravidelnou finanční podporu dětí z chudých rodin v Etiopii. Cílem této pomoci je zajistit základní potřeby dítěte, konkrétně se jedná o možnost vzdělání, ošetření, stravování a ošacení. Měsíční náklady na jedno dítě činí je 670 Kč. Sponzorovat jedno dítě lze jako jednotlivec nebo skupina ve více lidech.

Sdružení Exodus zajišťuje všestrannou péči o dítě, která zahrnuje materiální, duševní a duchovní potřeby dítěte. Podpora dětí je umožněna skrze sociální pracovníky, nedílnou součástí jsou také dobrovolníci z církve. Děti mají možnost účastnit se pravidelných programů, které organizují místní církve a společenství. Její pracovníci a dobrovolníci mají snahu stát se pro děti dobrými vzory. Diskutují o základních etických oblastech, které se vyskytují v Bibli. Je snaha aby, díky této všestranné péči se děti staly zodpovědnými a samostatnými jedinci. A to aby dále vedlo k jejich větší soběstačnosti a staly se nadějnou budoucností pro celou Etiopii.¹⁴⁰

Good Samaritan Ministry

Good Samaritan Ministry, česky služba milosrdného samaritána, je pomoc ženám nakažených virem HIV. Pomoc probíhá v rámci baptistické církve v Addis Abebě ve čtvrti zvané Mekanisa. Do programu je zapojeno kolem 300 žen. Jedná se jak o pomoc materiální, tak o pomoc a podporu psychickou

¹³⁹ EXODUS, *O nás*. [online]. [cit. 2018–10–29]. Dostupné z: <http://cb.cz/exodus/node/10>.

¹⁴⁰ EXODUS, *Informace o podpoře dětí*. [online]. [cit. 2018–10–31]. Dostupné z: <http://www.cb.cz/exodus/node/22>.

a duchovní. Většinou se africké ženy stávají samoživitelkami svých dětí. Od státu dostávají zadarmo léky pro zpomalení vývoje onemocnění AIDS. Tyto léky jsou účinné, pokud má organismus dostatek výživy. V opačném případě léky nemocnému působí jen více fyzické bolesti. Ženy proto často předčasně umírají a zanechávají po sobě sirotky, kteří končí na ulici, kde jsou zneužíváni nebo nuceni k trestné činnosti. Navíc je pravděpodobné, že se později také nakazí virem HIV.

Good Samaritan Ministry poskytuje matkám podporu ve formě pravidelných dávek jídla. V církvi probíhají pravidelné bohoslužby a programy pro tyto ženy. Duchovní a psychická opora je pro ženy velmi důležitá, protože ve většině případů si své onemocnění nezpůsobily samy. Může se jednat o znásilnění nebo nevěrného manžela. Když se dozví o nákaze své ženy, okamžitě ji opustí. Klíčovou roli zde hrají sociální pracovníce, které jsou postiženým ženám psychickou oporou a pomocí, organizují pro ně programy a zajišťují hlídání dětí. Navštěvují je také přímo v jejich domácnostech.¹⁴¹

Projekt šicí dílny

Tento projekt se snaží rozvíjet soběstačnost nejen u místních žen, ale i mužů. Převážně jsou do tohoto projektu zapojeni rodiče podporovaných dětí. Díky tomuto projektu lidé mají možnost absolvovat půlroční kurz a na závěr darem dostanou svůj šicí stroj.¹⁴²

¹⁴¹ EXODUS, *Good samaritan ministry*. [online]. [cit. 2018–10–31]. Dostupné z: <http://www.cb.cz/exodus/node/12>.

¹⁴² EXODUS, *Projekt šicí dílny*. [online]. [cit. 2018–10–31]. Dostupné z: <http://https://www.cb.cz/exodus/node/219>.

4. Přínos Schweitzerových myšlenek v oblasti humanitární a rozvojové pomoci na konkrétních příkladech pomoci v Etiopii

Na základě svých zkušeností z působení v Africe, z práce a komunikace s domorodci a pozorování jejich způsobu života Albert Schweitzer formuloval mnoho myšlenek, jejichž realizaci vidím v současných projektech humanitárních organizací. V této kapitole dokumentuji tuto realizaci konkrétními příklady pomoci v Etiopii. Vybrala jsem tři zásadní oblasti, oblast zdravotnictví, vzdělávání a zemědělství.

Oblast zdravotnictví

Na africkém kontinentě se žije velké množství lidí, kteří každodenně musí čelit velkému utrpení. Jedním z důvodů je i fakt, že v Etiopii je obrovský nedostatek ošetřujících lékařů a zdravotnických středisek ve vesnicích.¹⁴³ Domorodce trápí i nemoci, které jsou v Evropě běžně léčitelné. Kvůli chybějící zdravotnické péči domorodci trpí, často o samotě, a umírají ve velkých bolestech. Pro nás Evropany jsou tyto podmínky nepředstavitelné.¹⁴⁴

Albert Schweitzer odjel do Afriky jako lékař. Kromě léčení a ošetřování se snažil jakkoli nemocným domorodcům zajistit důstojné zacházení a důstojné podmínky. Při ošetřování jednotlivých pacientů, kteří trpěli nejrůznějšími nemocemi, ať už se jednalo o malomocenství či malárii, se snažil zdokonalovat své lékařské postupy. Lidská důstojnost černochů se pro něj stala natolik důležitá, že do své nemocnice přijímal i pacienty s velkou pravděpodobností úmrtí. Velmi se snažil nevléčitelně nemocným zajistit poslední chvíle života v důstojném prostředí s co nejmenší bolestí.¹⁴⁵

¹⁴³ ČLOVĚK V TÍSNI, *Sociální inkluze a ochrana*. [online]. [cit. 2018–10–06]. Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/etiopie/socialni-inkluze-a-ochrana>.

¹⁴⁴ BALCAR, Josef. *Albert Schweitzer: člověk člověku bratrem*, s. 32.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 42–43.

Velmi soucítit s malomocnými. Malomocní byli kvůli své nemoci nuceni opustit své rodiny, domov a celé společenství, ve kterém žili, proto se Schweitzer rozhodl, že se jich ujme. Schweitzer spolu s domorodci postavil vesnici, ve které měli tito nemocní možnost žít důstojným životem. Vesnice světlo, jak se jí později říkalo, byla plná vděčných lidí, kteří svou vděčnost vyjadřovali například písněmi na narozeninách Alberta Schweitzera. Nechyběli ani na posledním rozloučení se svým „Velkým doktorem“.¹⁴⁶

Oblast vzdělávání

Etiopie je jedna z nejhudších zemí světa, zhruba polovina jejích obyvatel je nigramotná. Albert Schweitzer jasně viděl, že množnost rozvoje afrických států a naděje na ekonomickou soběstačnost jednotlivců je ve vzdělávání a dovednosti nějakému řemeslu. Řekl: „Jak pravdivé je tvrzení, že kultura nezačíná čtením a psaním, nýbrž řemeslem! Protože zde nejsou řemeslníci, není možný skutečný pokrok. Černoši se učí číst a psát, aniž si zároveň osvojí nějakou řemeslnou zručnost.“¹⁴⁷

Projekt Postavme školu v Africe organizace Člověk v tísni se snaží lidem pomoci z chudoby prostřednictvím budování škol a vzdělávání místních učitelů. Díky tomuto projektu je vybudována v Etiopii alespoň jedna škola každý rok. Díky tomu mají děti šanci se ve společnosti uplatnit a pozvednout její celkovou úroveň.¹⁴⁸

Na jihu Etiopie se nachází škola Awassa Boarding School která je specifická tím, že část dětí, které ji navštěvují, přišli o jednoho ze svých rodičů. Škola je proto propojená s ubytovnou, kde je zajištěna i lékařská péče. Škola je obohacena o školní laboratoře, díky kterým mají děti možnost hlouběji

¹⁴⁶ KALFUS, Radim. *Velký doktor: vzpomínky na dr. Alberta Schweitzera a na Lambaréné*, s. 48–50.

¹⁴⁷ SCHWEITZER, Albert. *Lidé v pralese*, s. 229.

¹⁴⁸ POSTAVME ŠKOLU V AFRICE, *Pomáháme v Etiopii*. [online]. [cit. 2018–10–10]. Dostupné z: <http://www.skolavafrice.cz/o-etiopii>.

pochopit látku z biologie, chemie a fyziky. V biologii mají možnost názorně se učit pomocí modelu lidské kostry nebo napodobenin orgánů.¹⁴⁹

Ve vesnici Sorge byla prostřednictvím společnosti Člověk v tísní zrekonstruována zdejší škola. Ve třídách chyběly lavice, nebyl dostatek základních školních pomůcek, učebnic a hygienické podmínky byly nevyhovující. Po rekonstrukci se kapacita školy navýšila. Lidé Skutečným dárkem pomohli těmto dětem konkrétně 162 ilustrovanými učebnicemi, což napomohlo k výraznému zkvalitnění výuky. Jedná se především o jazykové učebnice a obrázkové slovníky amharštiny a angličtiny.¹⁵⁰

Společnost Člověk v tísní svou pozornost zaměřuje i na místní učitele. Pořádá pro ně vzdělávací kurzy, které se věnují moderním vyučovacím metodám. Velkou příčinou, proč děti nedokončí studium, je nezájem. Děti většinu výuky stráví tím, že nějakou látku opakují, aniž by tomu rozuměli. Proto se v seminářích klade důraz na to, aby učitelé více zapojovali své žáky do výuky, a tím pádem děti mají více příležitostí přemýšlet nad daným učivem.

Během výuky angličtiny to může vypadat tak, že učitel donese obrázky zvířat a lístečky s anglickými názvy a děti mají za úkol přiřadit jednotlivý obrázek ke správnému slovu.¹⁵¹ Vlastní Schweitzerova zkušenost je důkazem toho, že osobnost a pedagogická připravenost učitele může vzbudit zájem studenta se vzdělávat. Schweitzer měl velké problémy zvládat výuku na gymnáziu v Mylhuzách a udržet zájem, díky profesoru Dr. Wehmannovi se ale změnil jeho přístup ke vzdělávání. Proto je důležitou oblastí investice do vzdělávání učitelů, kteří pak mohou být dobrými vzory pro své studenty.

¹⁴⁹ SKUTEČNÝ DÁREK, *Skutečně víme, jak funguje lidské tělo*. [online]. [cit. 2018–10–12]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/p/sesity-a-tuzky-pro-7-deti/>.

¹⁵⁰ SKUTEČNÝ DÁREK, *Učebnice pro Detameho a jeho spolužáky*. [online]. [cit. 2018–10–12]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/p/sesity-a-tuzky-pro-7-deti/>.

¹⁵¹ SKUTEČNÝ DÁREK, *Je na učitelích, aby udrželi děti ve škole*. [online]. [cit. 2018–10–15]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/p/nauc-ucitele-ucit/>.

Tarekegn Zaza je jedním ze zájemců praktické výuky, kde má možnost nabývat dovednosti ve zpracovávání kůže. Během kurzu se naučil vyrábět tašky, pásky, peněženky, a dokonce i obuv, která vyžaduje více zručnosti. Po dokončení kurzu plánuje společně se svými spolužáky založit malou místní firmu s koženými výrobky.¹⁵² Člověk v tísní nabízí tříměsíční nebo roční kurz pro zájemce o podnikání.

Oblast zemědělství a hospodaření se zdroji vody

Schweitzer ve své nemocnici zaměstnával místní obyvatele, kteří pomáhali při ošetřování, při práci na stavbě, v kuchyni či byli nápomocní při dorozumívání se mezi pacientem a lékařem. V zapojení místních lidí viděl Schweitzer důležitou složku rozvoje a též naději pro africký kontinent.¹⁵³ Stejným způsobem uvažují humanitární organizace.

Člověk v tísní pomáhá etiopským rodinám nejen darováním hospodářských zvířat jako jsou ovce, kozy nebo slepice, ale i vzděláváním místních zemědělců, aby se rozvíjelo hospodářství v celé Etiopii. Jak praví staré přísloví: „Dej člověku rybu – nasytíš ho na jeden den; nauč ho chytat ryby – nasytíš jej na celý život.“¹⁵⁴ Hovoří o tom i konkrétní příběhy rodin, které prostřednictvím Skutečného dárku mohou být více soběstačné.

Jedna z možností, jak podpořit chudé rodiny, je prostřednictvím darování zvířat. Pomoc je prospěšná pro rodiny z oblasti Shebadino, které mají vytvořenou sousedskou spolupráci a zvířata chovají ve společném chovu.¹⁵⁵ Ve

¹⁵² SKUTEČNÝ DÁREK, *Absolventi odborných kurzů v Etiopii zakládají vlastní firmy*. [online]. [cit. 2018–10–22]. Dostupné z: <http://www.clouekvtisni.cz/absolventi-odbornych-kurzu-v-etiopii-zakladaji-vlastni-firmy-dvere-jsou-otevorene-pro-kazdeho-vcetne-lidi-s-postizenim5139gp?fbclid=IwAR1staRV8bElglZdmcESt0SVQeH2GH4AwaBAR9rdO1OqzKOGkIIUDEIQhdg>.

¹⁵³ WONDRAK, Eduard. *Albert Schweitzer a Lambaréné*, s. 116.

¹⁵⁴ SKUTEČNÝ DÁREK, *Snad budu moci vaši pomoc jednou oplatit*. [online]. [cit. 2018–10–15]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/p/vesela-koza-pro-rodinu-v-kongu/>.

¹⁵⁵ SKUTEČNÝ DÁREK, *Darovaná ovce zlepší náš život*. [online]. [cit. 2018–10–16]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/p/kudrnata-ovce/>.

vesnici Kunchenayeye žije rodina, která vychovává sedm dětí. Člověk v tísní pomohl nejen této rodině, ale dalším chudým farmářským rodinám v této vesnici předáním 128 koz. To znamená čtyři zvířata do každé rodiny. Před předáním bylo každé zvíře podrobno očkováním, aby se zamezilo případným nemocím.¹⁵⁶

Dále matka čtyř dětí dostala 6 slepic prostřednictvím projektu skutečný dárek od společnosti Člověk v tísní. Díky daru slepic je schopna připravovat i jiná jídla než obilné placky, za což je nesmírně vděčná. Vejce, která ji zůstanou, prodává na místním trhu, což znamená, že za každé vajíčko získá kolem 2 Kč. Díky penězům je schopna nakoupit další suroviny, které zrovna potřebuje. V této oblasti Alaba bylo předáno 14 rodinám celkem 74 slepic.¹⁵⁷

Období sucha v Etiopii výrazným způsobem ovlivňují úrodu, proto dalším způsobem, jak pomoci, je poskytnout lidem osivo. Místní zemědělci mají málo vědomostí o jejím pěstování. Člověk v tísní zřídil středisko pro zemědělce, ve kterém se vzdělávají, jsou školeni a sdílí vlastní zkušenosti. Díky znalostem a kvalitnějšímu osivu pak jsou schopni přebytky úrody prodávat na místním trhu a zlepšit si svou finanční situaci. A nejen to, díky získané dovednosti pěstovat a přístupu k rozmanitějším druhům mohou zpestřit svoji stravu.¹⁵⁸

V Etiopii je problematické se dostat ke zdrojům pitné vody. Místním nezbyvá nic jiného než putovat dlouhé hodiny pro vodu. Člověk v tísní se snaží rodinám ulehčit tím, že dováží kanystry s pitnou vodou a rozdává potřebným, kteří musí docházet spoustu kilometrů, aby se dostali k vodě.¹⁵⁹

¹⁵⁶ SKUTEČNÝ DÁREK, *Snad budu moci vaši pomoc jednou oplatit*. [online]. [cit. 2018–10–15]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/p/vesela-koza-pro-rodinu-v-kongu/>.

¹⁵⁷ SKUTEČNÝ DÁREK, *Dříve jsme jedli jen obilné placky*. [online]. [cit. 2018–10–16]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/p/dvacet-kurat-do-afriky/>.

¹⁵⁸ SKUTEČNÝ DÁREK, *Konečně mé pole uživí moji rodinu*. [online]. [cit. 2018–10–19]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/p/osivo/>.

¹⁵⁹ SKUTEČNÝ DÁREK, *Kanystry pomáhají lidem přežít období sucha*. [online]. [cit. 2018–10–22]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/p/ctyry-kanystry-na-vodu/>.

Schweitzer byl hodně vnímavý na utrpení, které se odehrávalo ve světě. Nebyly mu lhostejné životy druhých lidí, ale i zvířat a rostlin. „Nejsou žádné meze pro službu druhým. Tam, kde vidíme utrpení, je třeba přiložit ruku.“¹⁶⁰ Schweitzer byl všestrannou osobností. „Tam, kde bylo potřeba vysvětlovat, Schweitzer vysvětloval, kde bylo potřeba kázat, kázal, kde bylo třeba učit, učil. Ale především pomáhal uzdravovat, neboť to pokládal za svou prvořadou etickou povinnost. Věděl, že člověk se musí mnohého vzdát, aby mohl vykonat věci, k nimž je povolán.¹⁶¹ V těchto myšlenkách vidím základ dobrovolnictví.

„Každý si své Lambaréné musí najít sám. Ale musí o to velmi a velmi usilovat.“¹⁶² Tato slova Alberta Schweitzera mohou být aktuální výzvou pro každého z nás, abychom nebyli jen posluchači hezkých humanistických myšlenek a slov, ale abychom díky svému životu dali do pohybu něco, co nás trápí, kde vidíme, že můžeme pomoci. Albert Schweitzer poznal svoje poslání a tvrdě pracoval, aby ho naplnil. Věřil, že každý své poslání a povolání má, může ho poznat a má všechny schopnosti na to ho naplnit.

¹⁶⁰ KALFUS, Radim. *Velký doktor: vzpomínky na dr. Alberta Schweitzera a na Lambaréné*, s. 37.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 37.

¹⁶² CÍLEK, Roman. *Vyvolenci bohů--?, aneb, Čím se platí za genialitu: dramatické osudy velkých osobností*, s. 81.

Závěr

Ve své bakalářské práci se zabývám osobností Alberta Schweitzera a jeho zejména etickými úvahami, ve kterých spatřuji přesah do oblasti humanitární a rozvojové pomoci. Cílem práce bylo představit přínos Schweitzerových myšlenek, které jsou podnětné pro oblast humanitární a rozvojová pomoc, na konkrétních příkladech pomoci v Etiopii.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol, první se věnuje osobnosti Alberta Schweitzera a jeho dílu, ve druhé je popsán jeho koncept úcty k životu ve vztahu k lidem, zvířatům a rostlinám. Třetí kapitola obsahuje vysvětlení pojmů humanitární a rozvojové pomoci, popsání země Etiopie a organizací, které v zemi působí. Vybrány byly tři organizace a jejich současné projekty. Tyto projekty pak byly navázány na myšlenky Alberta Schweitzer, který se ve svých dílech k jednotlivým oblastem pomoci vyjadřoval či v nich sám podnikal mnohé kroky.

Albert Schweitzer roku 1915 formuloval etický koncept úcty k životu. Tento postoj byl v jeho životě a práci patrný. Přijal jako své poslání pomáhat bližnímu. Viděl v tom naplnění svého života, a když si to uvědomil, radikálně jednal podle toho. Ve třiceti letech odešel z akademického prostředí. Do té doby vystudoval filozofii a teologii, jako poslední vystudoval medicínu, aby mohl odjet do Afriky jako lékař.

Uvědomoval si, že mu bylo dáno mnoho dobrého, aniž by si to nijak zasloužil – rodina, která ho milovala a podporovala při studiu, dobré zdraví. Proto chtěl pomoci zlepšit způsob života těm, kteří takové štěstí neměli.

Společně se svou ženou sloužili mnoho let v misijní stanici Lambaréné v Gabonu. Zřídili zde nemocnici a Schweitzer pomáhal domorodcům nejen jako lékař až do své smrti. Své pobyty v Africe střídal s pobyty v Evropě, kde varhanními koncerty a přednáškami vydělával peníze na svoji misijní práci.

Její dcera Rhena se vydala stejným směrem jako její rodiče, Schweitzer jí před svou smrtí odkázal nemocnici v Lambaréné.

Přínos jeho myšlenek vidím na práci mnoha humanitárních organizací, jeho myšlenky jsou v této oblasti pomoci realizovány.

Schweitzer nejen ošetřoval a léčil místní domorodce, ale ujímal se i lidí, kteří byli nevléčitelně nemocní, převážně se jednalo o malomocné. Záleželo na tom, aby tito lidé mohli prožít život v důstojných podmínkách a vybudoval pro ně vesnici světla. Dnes je bohužel velký nedostatek zdravotnických center a zdravotnické péče v Etiopii. Péči o nevléčitelně nemocné nezajišťuje téměř nikdo. Ve Schweitzerově přístupu vidím inspiraci pro současné organizace v této oblasti.

Schweitzer si uvědomoval, že naděje rozvoje a ekonomické soběstačnosti tkví ve vzdělávání a především v osvojování praktických dovedností. Proto považoval za důležité, aby se afričtí domorodci naučili zvládnout nějaké řemeslo. Společnost Člověk v tísní i Exodus na tuto potřebu reagují nabídkou kurzů, ve kterých se místní lidé mají možnost učit různým řemeslům. Člověk v tísní ještě organizuje i vzdělávací kurzy pro místní učitele, kteří pak mohou být dobrými vzory pro své studenty a svou osobností je pozitivně ovlivňovat, jak to bylo v případě Schweitzera a jeho profesora Dr. Wehmanna.

Další z inspirativních přístupů Alberta Schweitzera je, že zapojoval místní lidi do své práce, ať už to bylo u stavby nemocnice, nebo při ošetřování. To mohlo přispívat k tomu, že se z domorodců stávali více soběstační lidé. V oblasti zemědělství se o totéž snaží společnost Člověk v tísní. Jejich pomoc nekončí jen u darování hospodářských zvířat, ale snaží se vzdělávat místní zemědělce, aby se uměli starat o dobytek, pěstovat plodiny a efektivně hospodařit. Dokonce společnost Člověk v tísní zřídil středisko pro zemědělce, kde mají možnost si vzájemně vyměňovat své zkušenosti a projít školením.

Věřím, že tato bakalářská práce může určitým způsobem obohatit nejen oblast humanitární a rozvojové pomoci, ale doporučila bych ji každému, kdo se zajímá o pomoc svým bližním. Budu ráda, pokud se tato práce stane pro každého čtenáře podobným přínosem a inspirací jako pro mne.

Seznam literatury

BALCAR, Josef. *Albert Schweitzer: člověk člověku bratrem*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1967.

BERMAN, Edgar. *Se Schweitzerem v Africe*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 1999. 317 s. ISBN 80-7021-279-9.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad. 12. vyd., (1. opr. vyd.). Praha: Česká biblická společnost, 2001. ISBN 80-85810-28-x.

CÍLEK, Roman. *Vyvolenci bohů--?, aneb, Čím se platí za genialitu: dramatické osudy velkých osobností*. 1. vyd. Praha: MarieTum, ©2007. 149 s. ISBN 978-80-903774-3-1.

FISCHER, Ondřej a kol. *Etika pro sociální práci*. Praha: Jabok, 2008. 223 s. ISBN 978-80-904137-3-3.

KALFUS, Radim. *Velký doktor: vzpomínky na dr. Alberta Schweitzera a na Lambaréné*. 2. rozš. a přeprac. vyd. [Hradec Králové]: Kruh, 1988. 161 s., obr. příl. Okamžiky.

OERMANN, Nils Ole. *Albert Schweitzer: (1875-1965)*. Vydání první. V Praze: Vyšehrad, 2015. 329 stran. ISBN 978-80-7429-536-2.

PETRICKIJ, Willi Aleksandrovič. *Světlo v pralese: život a dílo Alberta Schweitzera: pro čtenáře od 12 let*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1985. 269 s. Životopisy / Albatros; Sv. 19.

SCHWEITZER, Albert. *Lidé v pralese*. Vyd. 9., (v Orbisu 5.). Praha: Orbis, 1975. 317 s. Cesty.

SCHWEITZER, Albert, Kurt. BERGEL a Alice R. BERGEL. *Memoirs of childhood and youth*. Syracuse, N.Y.: Syracuse University Press, 1997. ISBN 0815604467.

SCHWEITZER, Albert. *Nauka úcty k životu*. Praha: Supraphon, 1974. Lyra Pragensis.

SCHWEITZER, Albert a LOTAR, Petr, ed. *O smyslu života: rozhovor v pěti: ze života a díla Alberta Schweitzera*. Praha: Primus, 1995. 79 s. ISBN 80-85625-44-X.

SCHWEITZER, Albert. *Albert Schweitzer - zastánce kritického myšlení a úcty k životu*. Ve Vyšehradu 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1989. ISBN 8070210109.

SCHWEITZER, Albert. *Z mého dětství a mládí*. Praha: Otakar Kurz, 1931. 58 - [V] s.

SCHWEITZER, Albert. *Z mého života a díla*. Vyd. ve Vyšehradě 1. Praha: Vyšehrad, 1974. 230 s.

Velká ilustrovaná encyklopedie zeměpisu. 1. české vyd. Praha: Svojtka, 2005. ISBN 80-735-2005-2.

WONDRÁK, Eduard. *Albert Schweitzer a Lambaréné*. 2. vyd. Praha: Globe, 1995. 167 s. Velcí humanisté. ISBN 80-901705-2-8.

Internetové odkazy

ČLOVĚK V TÍSNI, *Etiopie*. [online]. [cit. 2018–10–06]. Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/etiopie>.

ČLOVĚK V TÍSNI, *Humanitární pomoc*. [online]. [cit. 2018–10–06]. Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/etiopie/humanitarni-pomoc>.

ČLOVĚK V TÍSNI, *Humanitární pomoc*. [online]. [cit. 2018–10–01]. Dostupné z: [http:// https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/humanitarni-pomoc](http://https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/humanitarni-pomoc).

ČLOVĚK V TÍSNI, *Odolnost lidí a výživa*. [online]. [cit. 2018–10–09].
Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/etiopie/odolnost-lidi-a-vyziva>.

ČLOVĚK V TÍSNI, *O nás*. [online]. [cit. 2018–10–06]. Dostupné z:
<http://www.clovekvtisni.cz/kdo-jsme/o-nas>.

ČLOVĚK V TÍSNI, *Sociální inkluze a ochrana*. [online]. [cit. 2018–10–06].
Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/etiopie/socialni-inkluze-a-ochrana>.

ČLOVĚK V TÍSNI, *Udržitelná obživa a životní prostředí*. [online]. [cit. 2018–10–09]. Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/etiopie/udrzitelna-obziva-a-zivotni-prostredi>.

ČLOVĚK V TÍSNI, *Vzdělávání a praktické dovednosti*. [online]. [cit. 2018–10–09]. Dostupné z: <http://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/etiopie/vzdelavani-a-practicke-dovednosti>.

EXODUS, *Good samaritan ministry*. [online]. [cit. 2018–10–31]. Dostupné z:
<http://www.cb.cz/exodus/node/12>.

EXODUS, *Informace o podpoře dětí*. [online]. [cit. 2018–10–31]. Dostupné z:
<http://www.cb.cz/exodus/node/22>.

EXODUS, *O nás*. [online]. [cit. 2018–10–29]. Dostupné z:
<http://cb.cz/exodus/node/10>.

EXODUS, *Projekt šicí dílny*. [online]. [cit. 2018–10–31]. Dostupné z: <http://https://www.cb.cz/exodus/node/219>.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, Etiopie.
[online]. [cit.2018–10–01]. Dostupné z:
https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/etiopie/index.html.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY,
Humanitární pomoc. [online]. [cit. 2018–10–01]. Dostupné z:
[http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitar
ni_pomoc/](http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/).

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY,
Zahraniční rozvojová spolupráce. [online]. [cit.2018–11–02]. Dostupné z:
[https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/index.htm
l](https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/index.html).

NADAČNÍ FOND NEHEMIA, Cíle a poslání. [online]. [cit. 2018–10–25].
Dostupné z: http://nehemia.cz/?page_id=21.

NADAČNÍ FOND NEHEMIA, *Děti Etiopie – město Jimma*. [online]. [cit.
2018–10–29]. Dostupné z: [http:// http:// http://nehemia.cz/?page_id=8063](http://nehemia.cz/?page_id=8063).

NADAČNÍ FOND NEHEMIA, *Děti Etiopie – město Kofele*. [online]. [cit.
2018–10–29]. Dostupné z: [http:// http://nehemia.cz/?page_id=8061](http://nehemia.cz/?page_id=8061).

NADAČNÍ FOND NEHEMIA, *Statut nadačního fondu*. [online]. [cit. 2018–
10–25]. Dostupné z: http://nehemia.cz/?page_id=36.

POSTAVME ŠKOLU V AFRICE, *Pomáháme v Etiopii*. [online]. [cit. 2018–
10–10]. Dostupné z: <http://www.skolavafrice.cz/o-etiopii>.

SKUTEČNÝ DÁREK, *Absolventi odborných kurzů v Etiopii zakládají vlastní
firmy*. [online]. [cit. 2018–10–22]. Dostupné z: [http://
www.clovekvtisni.cz/absolventi-odbornych-kurzu-v-etiopii-zakladaji-vlastni-
firmy-dvere-jsou-otevrene-pro-kazdeho-vcetne-lidi-s-
postizenim5139gp?fbclid=IwAR1staRV8bElglZdmcESt0SVQeH2GH4AwaB
AR9rdO1OqzKOGkIIUDEIQhdg](http://www.clovekvtisni.cz/absolventi-odbornych-kurzu-v-etiopii-zakladaji-vlastni-firmy-dvere-jsou-otevrene-pro-kazdeho-vcetne-lidi-s-postizenim5139gp?fbclid=IwAR1staRV8bElglZdmcESt0SVQeH2GH4AwaBAR9rdO1OqzKOGkIIUDEIQhdg).

SKUTEČNÝ DÁREK, *Darovaná ovce zlepšuje náš život*. [online]. [cit. 2018–10-
–16]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/p/kudrnata-ovce/>.

SKUTEČNÝ DÁREK, *Dříve jsme jedli jen obilné placky*. [online]. [cit. 2018–10–16]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/p/dvacet-kurat-do-afriky/>.

SKUTEČNÝ DÁREK, *Jak to funguje*. [online]. [cit. 2018–10–12]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/stranky/jak-to-funguje/>.

SKUTEČNÝ DÁREK, *Je na učitelích, aby udrželi děti ve škole*. [online]. [cit. 2018–10–15]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/p/nauc-ucitele-ucit/>.

SKUTEČNÝ DÁREK, *Kanystry pomáhají lidem přežít období sucha*. [online]. [cit. 2018–10–22]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/p/ctyry-kanystry-na-vodu/>.

SKUTEČNÝ DÁREK, *Konečně mé pole uživí moji rodinu*. [online]. [cit. 2018–10–19]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/p/osivo/>.

SKUTEČNÝ DÁREK, *Skutečně víme, jak funguje lidské tělo*. [online]. [cit. 2018–10–12]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/p/sesity-a-tuzky-pro-7-deti/>.

SKUTEČNÝ DÁREK, *Snad budu moci vaši pomoc jednou oplatit*. [online]. [cit. 2018–10–15]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/p/vesela-koza-pro-rodinu-v-kongu/>.

SKUTEČNÝ DÁREK, *Učebnice pro Detameho a jeho spolužáky*. [online]. [cit. 2018–10–12]. Dostupné z: <http://www.skutecnydarek.cz/p/sesity-a-tuzky-pro-7-deti/>.